

“ДОЦ” ХХК-НИЙ ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН
НУТАГТ ОРШИХ ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ ОРД АШИГЛАХ
“ОВООТ” ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар:
Регистрийн дугаар:

MV-21000063 ДО-002А
2011506

ХЯНАСАН:

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын

Мэргэжилтэн

Н.СҮХ-ЯЛАЛТ

Хэрлэн сумын Байгаль орчны хяналтын улсын

Байцаагч

Ж.САРАН

БИЕЛЭЛТИЙГ ТАЙЛАГНАСАН:

“ДОЦ” ХХК-НИЙ

ЗАХИРАЛ

Б.БАЗАРГҮР

2024 он

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1. Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллагын мэдээлэл	3
1.2. Төслийн байршил	3
1.3. Төслийн нөөц, хүчин чадал	5
1.4. Ажиллах горим	5
1.5. “Овоот” барилгын чулууны ордын бүтээгдэхүүн гаргалт.....	5
1.6. Төслийн дэд бүтэц.....	7
1.6.1. Усан хангамж.....	7
1.6.2. Цахилгаан хангамж.....	8
1.6.3. Хог хаягдал.....	9
2. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал	9
3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	10
4. ДҮЙЦҮҮЛЭН НӨХӨН СЭРГЭЭХ, ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	17
7. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	20
8. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	21
9. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	23
10. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ	25
11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	27
12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	31
13. ХАВСРАЛТ	33

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл	3
Хүснэгт 2. ДО-002А тоот тусгай зөвшөөрлийн газар зүйн солбицол	3
Хүснэгт 3. Жилд ажиллах хугацаа	5
Хүснэгт 4. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал	9
Хүснэгт 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	10
Хүснэгт 6. Дүйцүүлэн нөхөн сэргээх, орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөөний биелэлт	17
Хүснэгт 7. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	20
Хүснэгт 8. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	21
Хүснэгт 9. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	23
Хүснэгт 10. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт	25
Хүснэгт 11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	27
Хүснэгт 12. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт	31

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. “Овоот” нэртэй талбайн байршлын зураг	4
Зураг 2. Төслийн талбайн харагдах байдал	4
Зураг 3. Бутлах үйлдвэрийн технологийн схем	5
Зураг 4. Бутлах цехийн тоног төхөөрөмжийн холболтын схем.. ..	6
Зураг 5. Овоот төслийн фото зураг	7
Зураг 6. Гүн өрмийн худаг	7
Зураг 7. Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц	8
Зураг 8. Бутлуур шигшүүр	8
Зураг 9 Сайжруулсан шороон зам, замын тэмдэг тэмдэглэгээ, зам талбай, мод усалгаа	14
Зураг 10. Засварын талбайг цементлэж буй	14
Зураг 11. Хог хаягдлын гэрээ, шинээр гаргасан худаг	15
Зураг 12. Түлшний запрушк, хаягдал тос хадгалах сав	15
Зураг 13. Шимт хөрсний овоолго, хэлбэржүүлэлт	16
Зураг 14. Ахуйн хог хаягдлын түр цэг, судалгааны тайлангийн нүүр, тээврийн хэрэгслийн гэрчилгээ	16
Зураг 15. Мод тарих ажлын гүйцэтгэл	18
Зураг 16. Дүйцүүлэн хамгааллаар техникийн нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө ба хийсний дараах	19
Зураг 17. Үерийн уснаас хамгаалах далан шуудуу, тоног төхөөрөмжийн газардуулга, ХАБЭА-н журам	22
Зураг 18. Ахуйн хог хаягдлын цэг, аюултай хог хаягдал хадгалалт	24
Зураг 19. Ургамал, амьтны мониторингийн судалгаа	26
Зураг 20. Ус, агаар, хөрсний шинжилгээний дүн	27
Зураг 21. Хөдөлмөр хамгааллын хувцас, аюулгүй ажиллагааны самбар	29
Зураг 22. Тушаал шийдвэрүүд	30
Зураг 23 Өдөр тутмын зааварчилгаа, галын сараана	30
Зураг 24. Тайлан хүргүүлэх тухай албан бичиг	32

ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

Хүснэгт №1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

1	Төслийн нэр:	Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших Чойбалсан хотын барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг “Овоот” нэртэй ордыг ил аргаар ашиглах төсөл
2	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр:	“ДОЦ” ХХК нь Монгол улсын 0711001112 тоот бүртгэлийн дугаар, 2011506 регистрийн дугаар бүхий аж ахуйн нэгжийн гэрчилгээтэй.
3	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн тусгай зөвшөөрөл:	Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших “Овоот” нэртэй, MV-21000063 (ДО-002А) дугаар бүхий 26.67 га талбайтай ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг Дорнод аймгийн Засаг даргын 2019 оны 03-р сарын 04-ний өдөр 0711001112 тоот улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй “ДОЦ” ХХК-д олгосон болно.
4	Төслийн талбайн хэмжээ:	26.67 га
5	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	Дорнод аймаг, Хэрлэн сум, 6-р баг, өөрийн байр

1.2. Төслийн байршил

“Овоот” нэртэй талбай нь Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 650 км-т Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт Чойбалсан хотоос баруун тийш 7.5 км-т Хэрлэн голын хойд талд 803.0 тоот өндөрлөгтэй Овоот уулаас ЗХ 70 хэмээр 500 метр зайд М-50-133 хавтгайд байрлана.

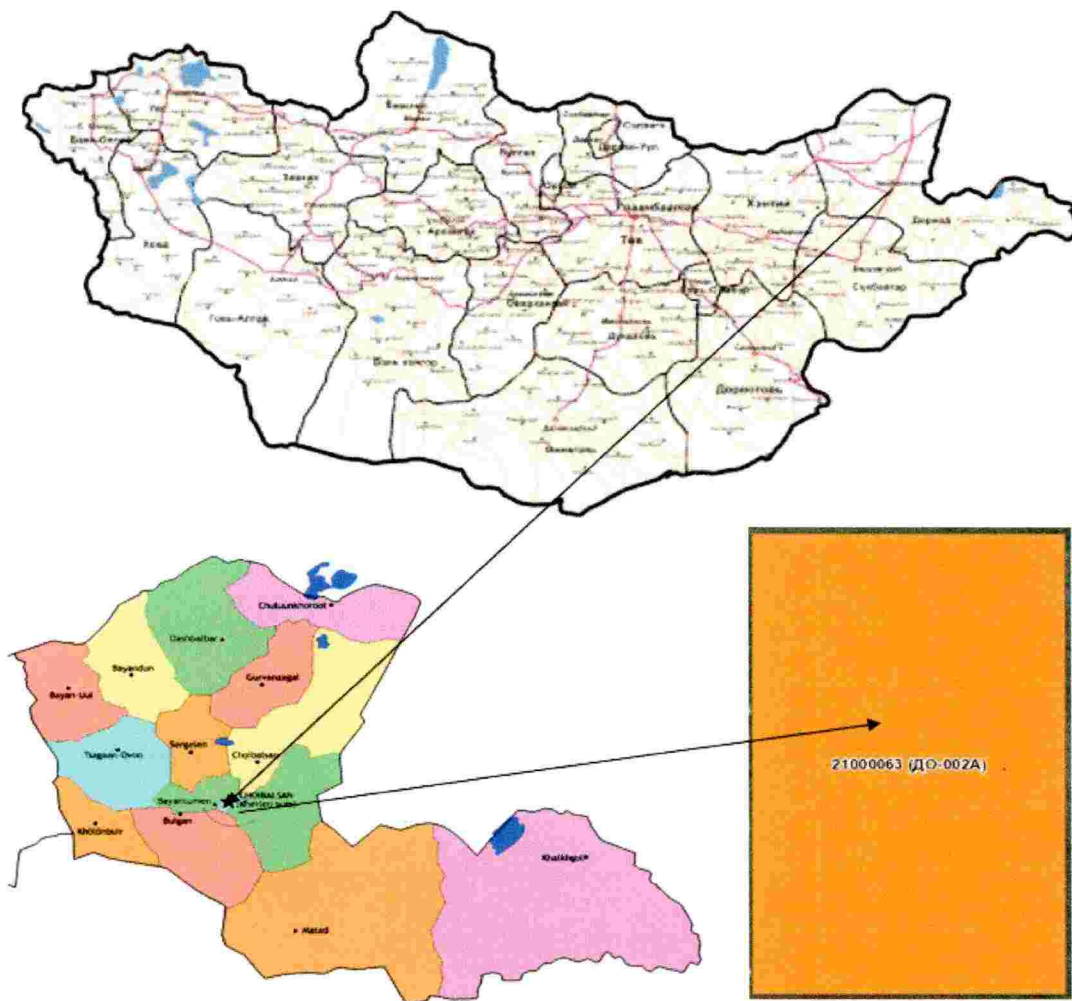
Талбайн хэмжээ: 26.67 га

- Талбайн байр зүйн зургийн нэрэлбэр: L-48-10

Газарзүйн солбицол

Хүснэгт №2. ДО-002А тоот тусгай зөвшөөрлийн газарзүйн солбицол

Цэгийн дугаар	Уртгаг	Өргөрөг
1	114° 25' 05.53”	48° 02' 58.81”
2	114° 25' 25.64”	48° 02' 58.81”
3	114° 25' 25.64”	48° 03' 19.52”
4	114° 25' 05.53”	48° 03' 19.52”

Зураг №1. “Овоот” нэртэй талбайн байршлын зураг

Зураг №2. Төслийн талбайн харагдах байдал

1.3. Төслийн нөөц, хүчин чадал

Ил уурхайн хүчин чадал: Нийт үйлдвэрлэлийн нөөцийг олборлоход 56 жил шаардлагатай ба төсөлд эхний 10 жилийн нарийвчилсан судалгаа болон батлагдсан нөөц буюу ордын хэмжээнд эдийн засгийн тооцоо судалгааг хийсэн.

1.4. Ажиллах горим

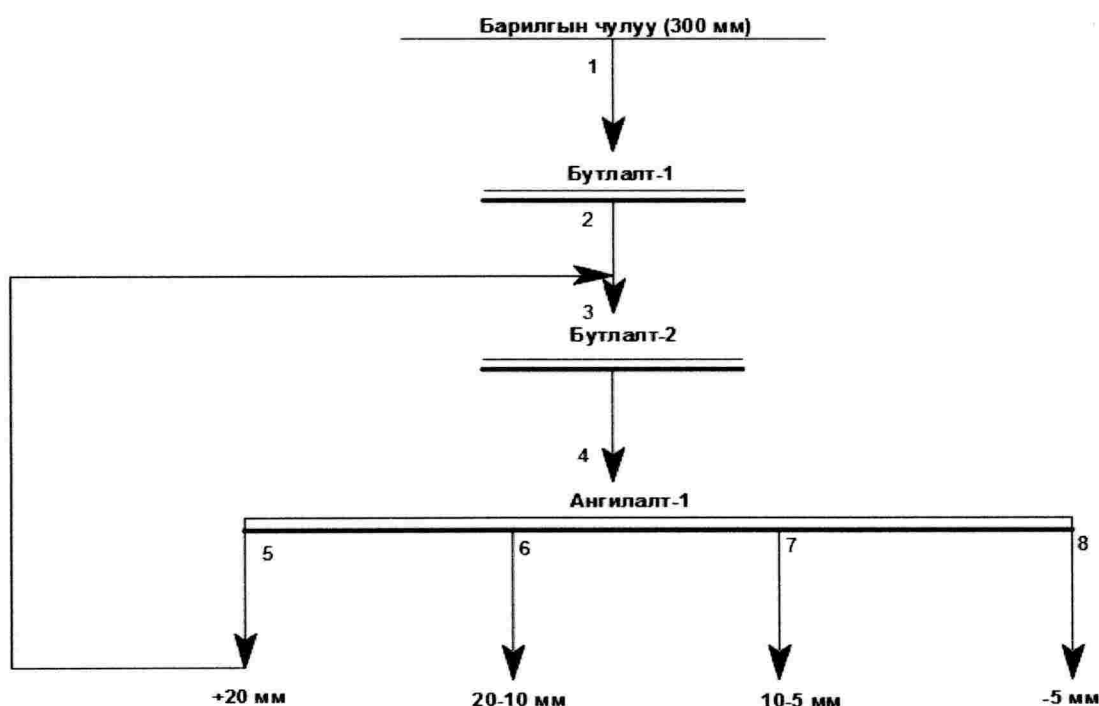
Уурхайн ажиллах горимыг уурхайн хүчин чадал, жилд гүйцэтгэх уулын ажлын хэмжээ, хэрэглэгчдийн хэрэглээний хугацаанаас хамааруулан жилд 03-р сарын 21-аас 10-р сарын 31-ыг дуустал буюу 7 сарын хугацаанд ажиллалаа. Үүнд:

Хүснэгт №3. Жилд ажиллах хугацаа

Хоног, зориулалт	Ажиллах сарууд								Жилд
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Хуанлийн	10	30	31	30	31	31	30	31	224
Баяр ёслол				2	3				5
Бусад	1	2	2	1	1	2	3	2	14
Ажлын өдөр	9	28	29	27	27	29	27	29	205

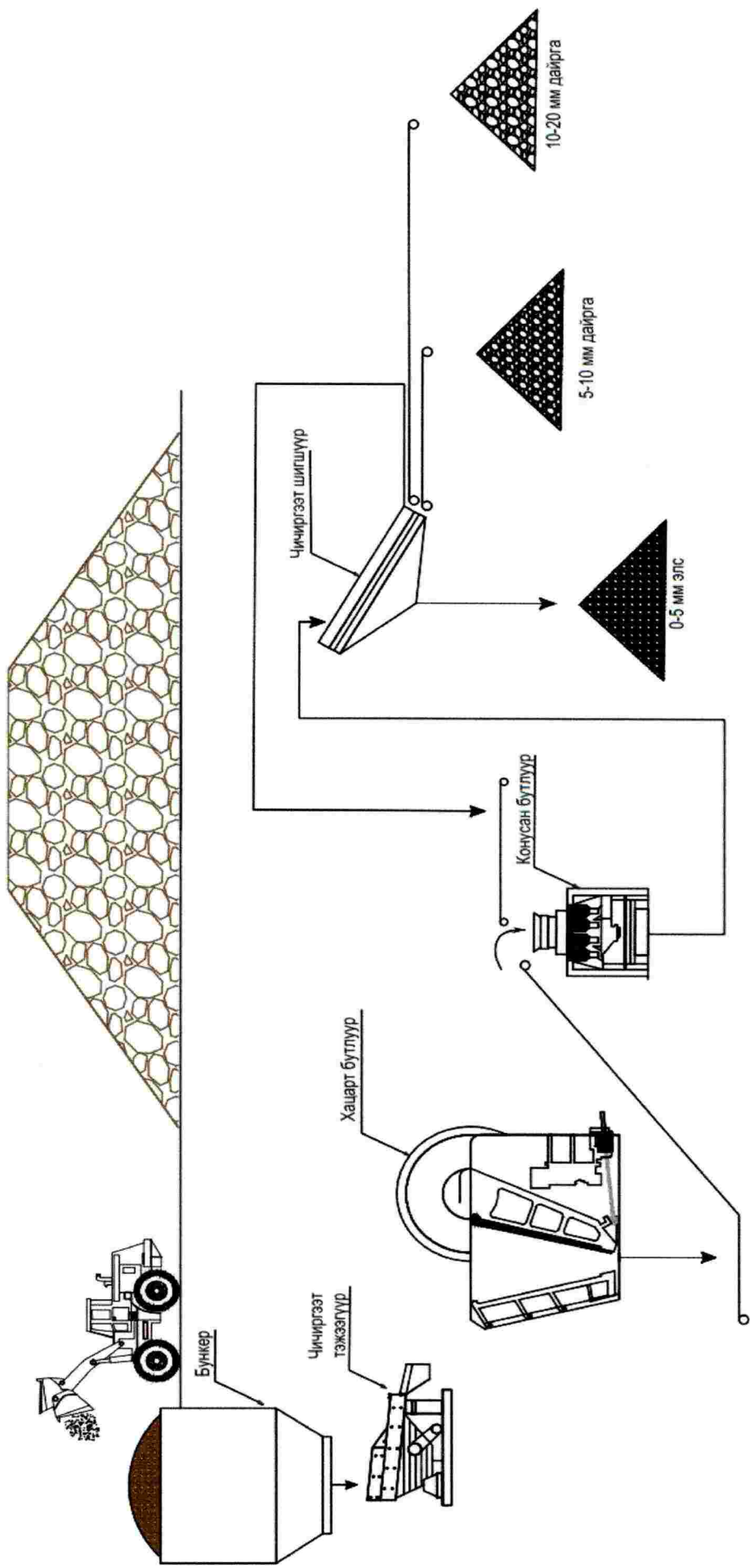
1.5. “Овоот” барилгын чулууны ордын бүтээгдэхүүн гаргалт

“Овоот”-ын хэсгийн барилгын чулууны ордын дайрга, элс үйлдвэрлэх технологийн схемийг зурагт үзүүлэв.

Зураг №3. Бутлах үйлдвэрийн технологийн схем

Барилгын чулууг бутлах цех нь бутлах, шигших гэсэн үндсэн шат дамжлагуудаас бүрдэх бөгөөд цехийн хүчин чадлыг ажиллах горимоос нь хамааруулан тооцоолов.

Зураг №4. Бутлах цехийн тоног төхөөрөмжийн холболтын схем

1.6. Төслийн дэд бүтэц

Зураг 5 Овоот төслийн фото зураг

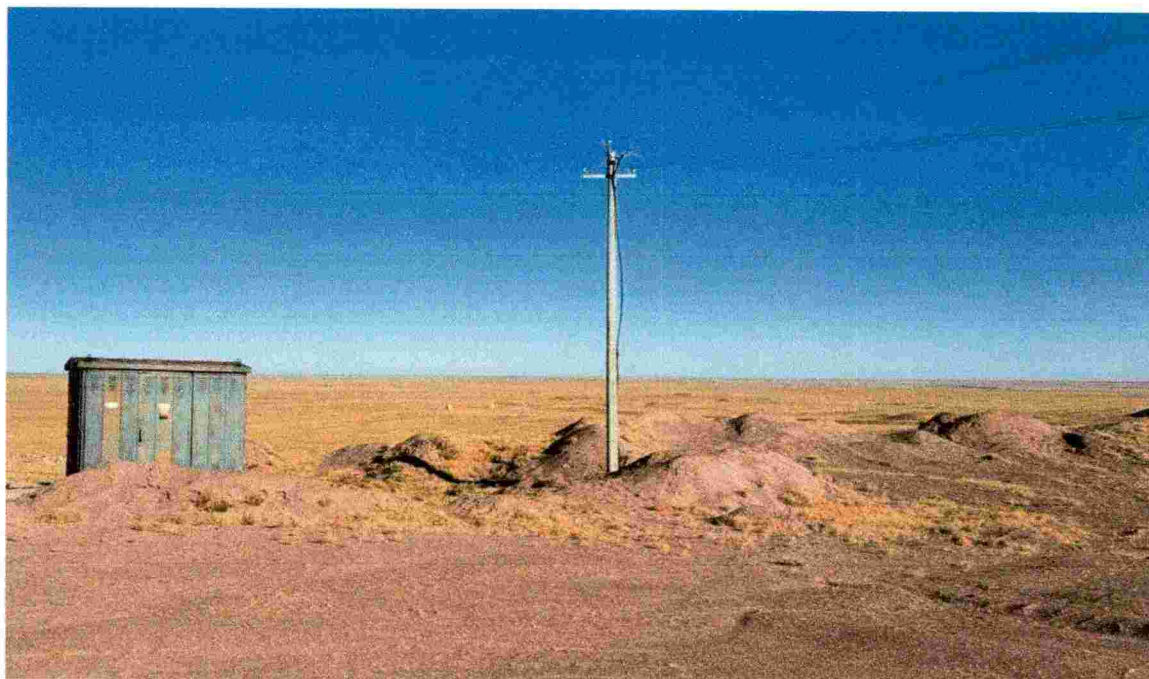
1.6.1. Усан хангамж: Зам усалгааны усыг Чойбалсан хотоос авч хангахаас гадна ундны усаа цэвэр усны үйлдвэрээс 18.9 литрийн баллонтой ус зөөж хангана.

Уурхайн үндсэн ус хэрэглээ нь унд ахуйн болон зам, талбайн усалгаа байх ба технологийн хэрэгцээнд гүн өрмийн худагас ус авч ашигладаг.

Зураг 6 Гүн өрмийн худаг

1.6.2. Цахилгаан хангамж: “Доц” ХХК нь Овоот нэртэй барилгын чулууны ордын цахилгааны эх үүсвэрийг Чойбалсан хотоос Баянтүмэн сумын хоорондох 6000 кВт-ын агаарын шугам 770 м урт, 400 кв/т трансформатор суурилуулан ашиглаж байна. Уурхайн кемп, засварын хэсэг, бутлах шигшүүр зэргийг цахилгаанаар хангадаг.

Зураг 7 Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц

Зураг 8 Бутлуур, шигшүүр

1.6.3. Хог хаягдал:

Тухайн ордыг ашиглах, олборлолт явуулах үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд ноцтой хохирол учруулахуйц хатуу, шингэн хог хаягдал гарахгүй.

2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗАРДАЛ

Хүснэгт №4. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

№	Зардлын ангилал	Зардал, сая.төг
1	Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээ	2.000.000
2	Дүйцүүлэн нөхөн сэргээх, Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө	1.100.000
3	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
4	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	500.000
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	400.000
6	Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр	580.000
7	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	1.800.000
8	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах	-
Нийт төсөв, мян.төг		6.380.000

3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт №5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Төлөвлөсөн хийгдэх ажил	Нийт зардал, сая.төг	Төлөвлөгөөний биелэлт
Агаарын чанар				
1.	Олборлолтын явцад карьерын ханыг ухах нураах, ачих, тээвэрлэх, овоолгод байршуулах зэрэг үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсч агаарын чанарт нөлөөлөх	10 м/с-ээс дээш хүчтэй салхитай үед олборлолтын үйл ажиллагааг түр зогсоох Уурхайн дотоод, гадаад тээврийн замыг шаардлагатай үед чийгшүүлж усалгаа хийх, тоос дарагч бодис ашиглах	- 0.5	Хүчтэй салхитай өдөр ажиллах горимд заасан хоногт багтаан олборлолтын үйл ажиллагааг түр зогсоосон. Сайжруулсан 400 м тээврийн зам болон карьерийн дотоод зам талбайг 5 тн багтаамжтай зөөврийн усалгааны автомашинаар усалгааг тогтмол хийж байна.
2	Шатах тослох материал болон нефтийн бүтээгдэхүүний асгаралтаас ууршигттай органик нэгдлүүд агаарт дэгдэж тухайн орчны агаар болон хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх	Нефтийн бүтээгдэхүүн хадгалах технологийн горимыг чанд мөрдөж ажиллах, асгаралт болсон тохиолдолд саармагжуулах арга хэмжээг яаралтай авах, саармагжуулах хэрэгслийг талбайд бэлэн байлгах	-	Машин техникийн засвар үйлчилгээний талбай болон тээврийн хэрэгслийн парк талбайн хөрсөнд нэвчсэн нефтийн бохирдлыг цэвэрлэсэн.
3	Бүтээгдэхүүнийг тээвэрлэх үед хүнд даацын машин механикмын хөдөлгөөнөөр сул шороо үүсч, тоосжилт ихсэж агаарын чанарт нөлөөлөх	Тээвэрлэлтийн үед хурдны хязгаар тогтоох (40 км/цагаас хэтрэхгүй байх), тэмдэг, тэмдэглэгээ байршуулах, цаашид засч сайжруулах	-	Карьерийн гадаад болон дотоод замын хэсэгт замын тэмдэг тэмдэглэгээ засч сайжруулсан.
4	Машин техник, тоног төхөөрөмжийн хөдөлгүүрийн яндангаас гарах утаа, тортог бусад элемент зэрэг нь агаарын чанарт нөлөөлөх	Бүтээгдэхүүн тээвэрлэх 400 м замыг хөрөнгө оруулалтаа нөхөх хүртэл сайжруулсан шороон зам тавьж ажиллана.	0.5	Карьераас төв зам хүртэлх сайжруулсан 400 м шороон замыг өөрийн хөрөнгөөр тавьсан.
		Тээврийн хэрэгслүүдэд Монгол Улсад мөрдөгдөж буй утааны ба бохирдлын стандартууд (MNS 5013:2003 бензин хөдөлгүүрээс ялгарах бохирдуулагчид, MNS 5014:2003 дизель хөдөлгүүрээс ялгарах бохирдуулагчид) болон Олон улсын холбогдох стандартуудын шаардлагын дагуу хяналт хийж,	0.5	Компанийн тээврийн хэрэгслүүдийг жил бүр үзлэг оношилгоонд хамруулж Монгол Улсад мөрдөгдөж буй утааны ба бохирдлын стандартуудыг чанд мөрдөн ажиллаж байна.

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

Түүнд нийцүүлэх			
	Ашиглагдаж буй машин техникээс ялгарах хорт утааг стандартын түвшинд байлгах, агаар бохирдуулсны төлбөрийг төлөх, техникийн үзлэг, засвар үйлчилгээг тогтмол хийж байх	-	Батлагдсан засварын ажлын графикийн дагуу сар бүр машин техникээс ялгарах хорт утааг стандартын түвшинд байлгахад анхаарч, агаар бохирдуулсны төлбөрийг төлсөн, техникийн засвар үйлчилгээг тогтмол хийж байна.
Ургамлан нөмрөг			
1	Олборлолтын үед хөрс хуулалт хийгдэх ба тухайн талбайн ургамлан нөмрөг хөрстэй хамт гадаргаас зайлуулагдах	-	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгагдана.
2	Хөрсний гадаад овоолго үүсгэх талбайн ургамлан нөмрөг уурхайн ашиглалтын хугацаанд овоолгын дор дарагдах, бүлгэмдлийн унаган хэв шинж өөрчлөгдөх	-	
3	Машин техникээс тос тосолгооны материал асгарч ургамлан нөмрөгийг бохирдуулах	-	Автомашин техникийг зориулалтын талбайд байрлуулж засвар үйлчилгээ хийгддэг.
4	Ил уурхайгаас хуулах хөрсийг автосамосвалаар тээвэрлэх ба хүнд даацын машин механикмын нөлөөгөөр ургамлан нөмрөг талхлагдах, ургах чадвараа алдах	-	Агаарын чанарын хэсэгт биелэгдсэн.
5	Шатах тослох материал болон нефтийн бүтээгдэхүүний асгаралтаас ургамлан нөмрөг бохирдох	-	Агаарын чанарын хэсэгт биелэгдсэн.
6	Уурхайн гал тогоо, угаалгаас гарах шингэн хаягдал, мөн хоолны үлдэгдэл, хог хаягдал зэргийн нөлөөгөөр ургамлан нөмрөг бохирдох	-	Хог хаягдлын МТ-нд биелэгдсэн.

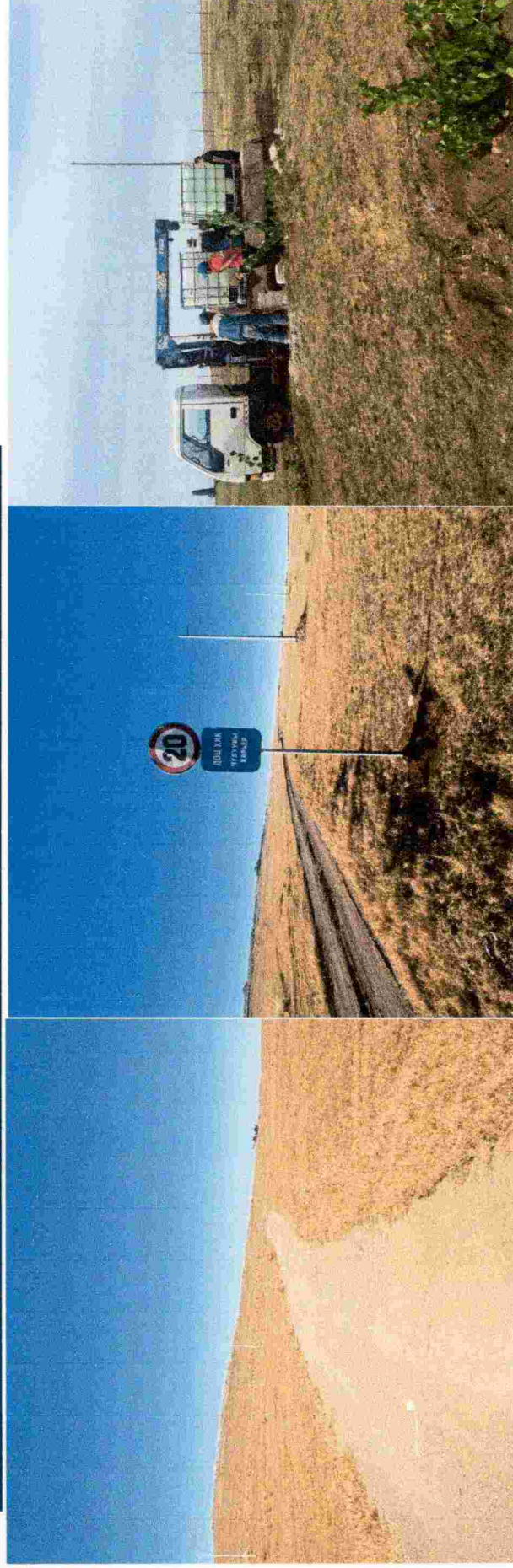
Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

1	Бүтээгдэхүүн олборлолтын хэмжээ нэмэгдсэн үед хөрс хуулалт хийгдэх ба тухайн талбайн хөрсөн бүрхэвч гадаргаас зайлуулагдах	Олборлолт нэмэгдэх бүрт шимт хөрсийг хуулж, тусгай талбайд стандартын дагуу байршуулж, хэлбэржүүлж хамгаалах	Уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан газрын шимт хөрсийг стандартын дагуу хуулж тусгай талбайд хадгалан хэлбэржүүлж тэмдэгжүүлсэн.
2	Машин техникээс тос тосолгооны материал асарч хөрс бохирдуулах	Техникийн эвдрэл гэмтлийг зориулалтын талбай (засварын цех)-д байрлуулж засах	Ургамлан нөмрөгийн чанарын хэсэгт биелэгдсэн.
3	Шахах тослох материал болон нефтийн бүтээгдэхүүний асгаралтаас хөрс бохирдох	Засварын цех, ШТМ-ын агуулах, хуучин тос хадгалах цэг, ШТС зэргийн талбайг цементлэх, цаашид засч сайжруулж байх	Карьерийн техникуудад түлш түгээх 5 тн багтаамжтай автоцистерн ажилладаг.
4	Ил уурхайгаас хуулах хөрсийг автосамосвалаар тээвэрлэх ба нүүрс тээвэрлэх хүнд даацын машин механикмын нөлөөгөөр хөрсөн бүрхэвч элэгдэж, эвдрэлд орох, сул шороо ихээр үүсэх	Уурхайгаас өртөө хүрэх гол замын сүлжээ, маршрутыг тогтоох, сайжруулсан хайрган хучилттай болгох, цаашид арчилж тордох	Агаарын чанарын хэсэгт биелэгдсэн.
5	Уурхайн гал тогоо, угаалгаас гарах шингэн хаягдал, мөн хоолны үлдэгдэл, хатуу хог хаягдал зэргийн нөлөөгөөр хөрс бохирдох	Хог хаягдлыг зориулалтын саванд хадгалж, сумын нэгдсэн хогийн цэгт сар тутам зөөвөрлөн хаяж байх	Хог хаягдлын МТ-нд биелэгдсэн.
		Ахуйн гаралтай шингэн хаягдлыг зориулалтын талбайд түр хадгалж биобэлдмэлээр тогтмол ариутгах, цаашид байгаль орчинд хальгүй зайлуулах арга хэмжээг сонгон хэрэгжүүлэх	Хог хаягдлын МТ-нд биелэгдсэн.
Амьтны аймаг			
1	Хөрсөнд үүрлэдэг жижиг хөхтөн амьтад, бусад шавж зэрэг амьд биетүүдийн амьдрах орчин алдагдах, сүйтгэгдэх	Уурхайн эдэлбэрээс бусад эрүүл талбайд газар ухаж, амьтдын үүр нүх сүйтгэхгүй байх	Сүйтгээгүй болно.
2.	Тоосжилтын улмаас уурхайн ойр орчмын амьдрах орчин доройтох	Уурхайн тээврийн замыг шаардлагагай үед чийгшүүлж усалгаа хийх	Агаарын чанарын хэсэгт биелэгдсэн.
3.	Шагахуун, тослох материал асгарснаас амьдрах орчин бохирдох, доройтох	Нефтийн бүтээгдэхүүн хадгалах технологийн горимыг чанд мөрдөж ажиллах, асгаралт болсон	Агаарын чанарын хэсэгт биелэгдсэн.

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

		тохиолдолд саармагжуулах арга хэмжээг авах, саармагжуулах хэрэгслийг төслийн талбайд бэлэн байлгах		
4	Хог хаягдлыг (хоолны) эмх замбраагүй хаяснаас болж зарим махчин амьтад идэх, амьтдын амьдрах орчин доройтох, бохирдох	Хог хаягдлын ангилан ялгаж, тогтмол хугацаанд зайлуулах, хогийн цэгийг халдваргүйжүүлж байх Ахуйн гаралтай шингэн хаягдлыг зориулалтын талбайд түр хадгалж биобэлдмэлээр тогтмол ариутгах, цаашид байгаль орчинд хальгүй зайлуулах арга хэмжээг сонгон хэрэгжүүлэх		“Хэрлэн тохижилт үйлчилгээ” ОНӨААУГ-тай 2024 оны 1 дүгээр сарын 16-ны өдөр Хамтран ажиллах гэрээ байгуулан гэрээний дагуу хог хаягдлыг зайлуулдаг.
5	Уурхайн орчимд тохиолддог амьтдын тохиолдоц багасгах	Уурхай орчимд амьтдын тооллого, ажиглалт, мониторингийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж байх	0.5	Мэргэжлийн байгууллага болох Далангийн Хөшөөт ХХК-аар 2024 оны байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт ажлыг гэрээ байгуулан хийлгүүлсэн.
Усан орчин				
1.	Ил уурхайн гүн доошлохын хэрээр усны шүүрэлт ихсэж, уурхайгаас зайлуулах усны хэмжээ нэмэгдэж газрын доорх ус хомсдох магадлалтай үед	Ус ашиглах гэрээг холбогдох байгууллагуудтай байгуулах Өөрсдийн эх үүсвэрийн усан хангамжтай болох, худаг гаргах Усны бүх эх үүсвэрийг тоолууржуулах (ус шавхах насос, худаг г.м)	Үйл ажиллагааны зардал	Ашиглалтын талбайн зүүн урд төв замын хойд хэсэгт ногоон байгууламж услах зориулалтаар шинээр гүн өрмийн худаг гаргасан.
2.	Шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн зэрэг бодис алдагдах, хур тунадас болон үерийн усаар угаагдан усан орчинг бохирдуулах	Нефтийн бүтээгдэхүүн хадгалах технологийн горимыг чанд мөрдөж ажиллах, асгаралт болсон тохиолдолд саармагжуулах арга хэмжээг авах, саармагжуулах хэрэгслийг төслийн талбайд бэлэн байлгах	-	Агаарын чанарын хэсэгт биелэгдсэн.
3.	Уурхайн ухаш үүсэх, далан байгуулах, суваг шуудуу татах, хөрс эвдрэлд оруулах зэргээр газрын гадаргын хэлбэр дүрсийг өөрчилснөөр гадаргын урсцын байгалийн унаган тогтоц өөрчлөгдөх	Бусад шаардлагагүй тохиолдолд гадаргын хэлбэр, төрх байдлыг өөрчлөхгүй байх	-	Гадаргын хэлбэр, төрх байдлыг өөрчлөх шаардлага үүсээгүй байна.

Зураг 9 Сайжруулсан шороон зам, замын тэмдэг, тэмдэглэгээ, зам талбай, мод усалгаа

Зураг 10 Засварын талбайг цементлэж буй

**ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ
ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН**

БАТЛАВ
“ХЭРЛЭН ТОХИЖИЛТ
ҮЙЛЧИЛГЭЭ” ОНБААТУГ-ИЙН
ЗАХИРАЛ *М.АЛТАНХУЯГ*

БАТЛАВ
“ДОЦ” ХХК ГҮНДРАГА ЦЭВЭР УС,
ОВООТ ЧУЛУУНЫ КАРЬЕР
ЗАХИРАЛ *Б.БАЗАРГҮР*

ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ

2024 оны 01 сарын 16 өдөр

Чойбалсан хот

Нэг талаас “Хэрлэн тохижилт үйлчилгээ” ОНБААТУГ (цаашид “А” тал гэнэ), түүнийг төлөөлөн Ерөнхий нягтлан бодогч ажилтай Өлзийхутаг овогтой Пүрэвсүрэн Нөгөө талаас түүнийг төлөөлж менежер тушаалтай Д.Лхагважав (цаашид “Б” тал гэнэ), /РД.2011506 / Бид дараах нөхдөлөөр энэхүү гэрээг байгуулав.

1. “А”, “Б” талын нийтлэг үндэслэл

1.1. “А”, “Б” талууд нь хүний эрүүл мэнд хүрээлэн байгаа орчинд узуулах хортой нөлөөллийг арилгах түүнээс урьдчилан сэргийлэх хоггүй цэвэр орчинд ажиллаж, амьдрах зорилгоор тогтоосон хуваарийн дагуу хаягдал хогийг цуглуулан тээвэрлэж хамтран ажиллана.

1.2. Гэрээний хугацааг “А”, “Б” талууд 2024 оны 01 дугаар сарын 16-ны өдрөөс 2025 оны 01 дугаар сарын 16-ний өдөр хүртэл хугацаатай байгуулав. /Гэрээний хугацааг талууд тохиролцон сунгаж болно./

2. “А”, “Б” талын хамтын ажиллагааны удирдлага, хяналт

2.1. “А”, “Б” тал нь гэрээний хэрэгжилт болон талуудын гэрээний талаарх үйл ажиллагаанд хяналт тавих эрхтэй.

2.2. Талууд аль нэг талынхаа шаардсан үед хамтын ажиллагаатай холбоотой өөрийн хийсэн ажлын талаар тайлагнаж болно.

3. Нэг, “А”, “Б” талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг

3.1. “Б” тал нь гэрээнд заагдсан хэмжээ, хугацаанд хог хаягдлыг тээвэрлүүлнэ.

3.2. “Б” тал нь хог хаягдлын хураамж 100,000 /Нэг зуум мянган / төгрөгийг Захиргааны хэм хэмжээний актын 2023 оны 07 28-ны өдрийн 6325 дугаарт бүртгэлтэй Дорнод аймаг Хэрлэн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023.06.30-ны өдрийн 14/01 тоот тогтоолоор батлагдсан хураамжийн дагуу тооцон “А” талын Хаан банкны 5423167489 тоот дансанд сар бүрийн 25-ны дотор шилжүүлэх

3.3. “А”, “Б” тал нь “Хог хаягдлын тухай” хуулийн 10 дугаар зүйлийг мөрдлөг болгон ажиллана.

Зураг 11 Хог хаягдлын гэрээ, шинээр гаргасан худаг

Зураг 12 Түлшийг заарууш, хаягдал тос хадгалах сав

4. ДҮЙЦҮҮДЭН НӨХӨН СЭРГЭЭХ, ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

"ДОЦ" ХХК нь Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжиж Хэрлэн сумын Засаг даргын Тамгын эзэмшлийн Өүлэн эхийн хөшөөний баруун талд төв зам дагуух газарт 30 ш улиас, 70 ш сакура модны тарьц суулгасан.

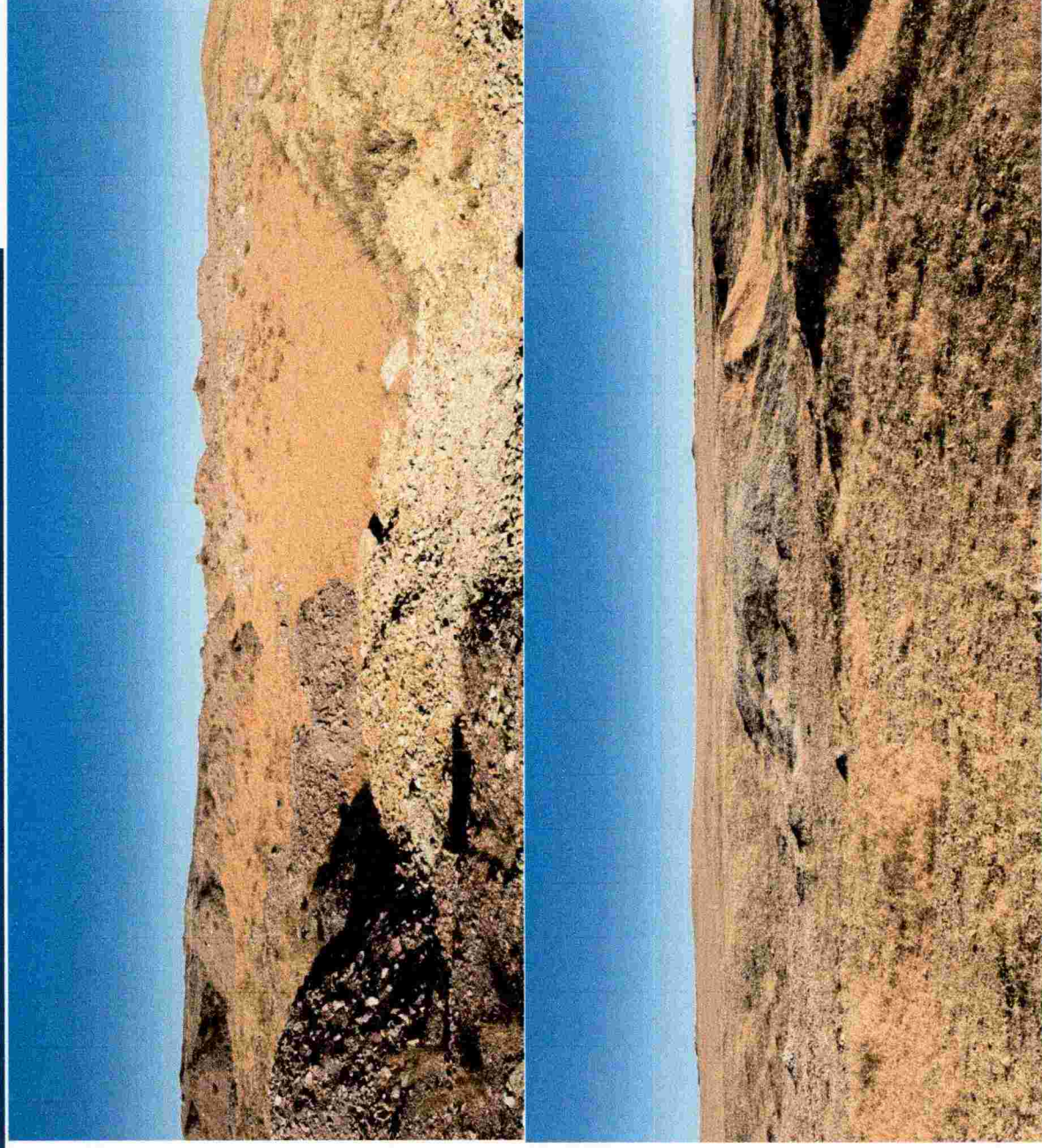
Хүснэгт №6. Орчны хяналт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Нийт зардал, төгрөг	Хэрэгжилт
1	Ногоон байгууламж бий болгох	Хайлаас	Төслийн талбайн хэмжээнд	400,000	Ашиглалтын талбайн зурвасын дагуух эзэмшил газарт хайлаас мод тарьж зүлэгжүүлсэн.
2	Овоот толгойн зүүн урд талд байрлах Оросуудын ухаж орхисон хонхор, хотгор үүссэн 0.3 газарт шороо дүүргэж нөхөн сэргээлт хийх	Шороо хийж тэгшлэх, шимт хөрсөөр хучих	Механизмын хөлс	700,000	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд эзэнгүй хуучин ухаж орхигдсон 0.3 га газарт техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн.
3	Хөрс бэлтгэх Нүх бэлтгэх	/Хар шороо, элс, бууц зэргийг бэлтгэнэ/	Ажилчны хөлс	Үйл ажиллагааны зардал	Мод тарих хэсэгт бэлтгэл ажлыг бүрэн хангаж хавар 5 дугаар сарын 24, намар 10 дугаар сарын 24-нд тус тус мод тарьсан.

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУУЛЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБAYН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

Зураг 15 Мод тйрйх ажлын гүйцэтгэл

Зураг 16 Дүйцүүлэн хамгааллаар техникийн нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө ба хийсний дараах

5. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт №7. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Нөлөөлд өргөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал, төг	Биелэлт
1	Археологийн дурсгал	Хэрэв үйл ажиллагааны үед Археологийн болон палеонтологийн ховор түүхийн дурсгалт олдворууд гарч ирвэл терийн холбогдох байгууллагуудад заавал мэдэгдэх ёстой.	Төслийн талбай	Зардал тооцох боломжгүй	Төслийн талбайд соёлын биет өв 2024 онд илрээгүй болно.
2	Палеонтологийн дурсгал				

6. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

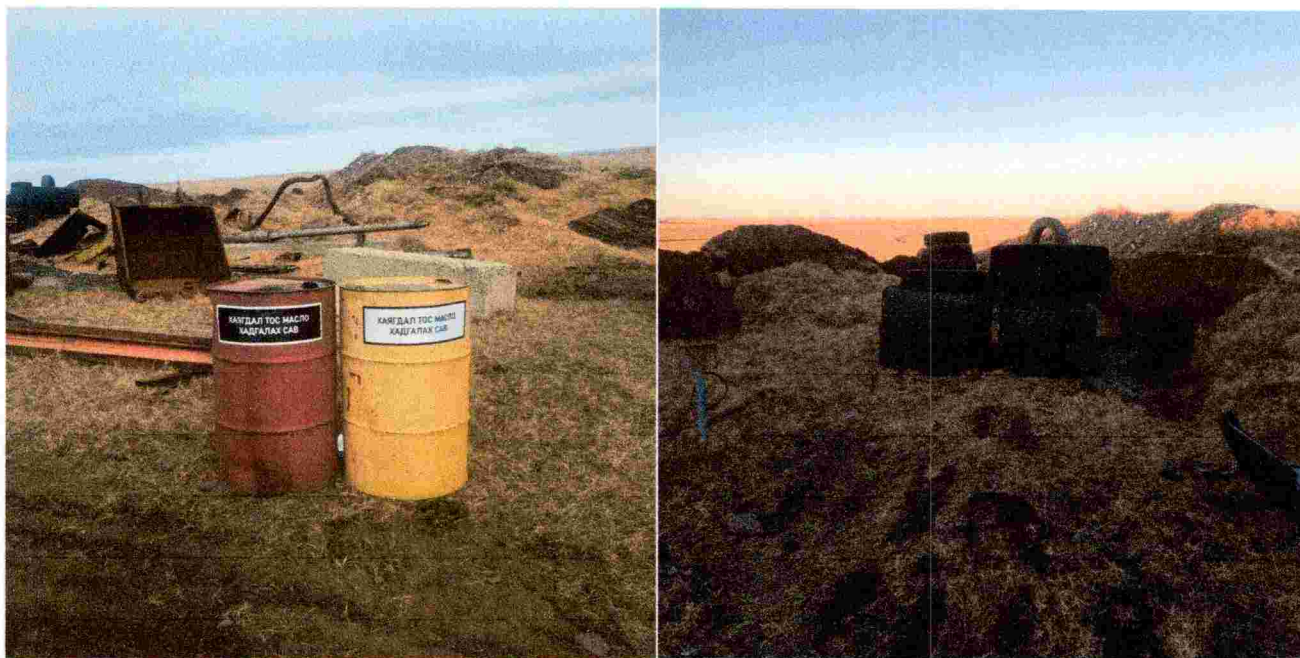
Хүснэгт №8. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	Нөлөөллөөс зайлсхийх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэрэгжилт
Газар хөдлөлт	Зохих зураг төслийн стандартыг ашиглан гүйцэтгэгч байгууллагад шаардлага тавих, байгууламжийг улсын комисст хүлээлгэн өгөх	Төслийн талбай	Осол гарахаас сэргийлэн, хяналтын байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна.
Аянга цахилгаан	Аянга зайлуулагчийг ЦС-ын байгууламжийн ойролцоох өндөрлөг газруудад суурилуулах. ЦС-ын цахилгаан гүйдэл бүхий тоноглоуудыг бүгдийг нь стандартын дагуу газардуулсан байх	Төслийн талбай	Бутлуур болон шигшүүрийн тоног төхөөрөмжид стандартын дагуу аянга зайлуулагч хийж газардуулсан.
Аадар бороо	Барилга байгуулажуудийн зураг төсөл, чанарт цаг агаарын нөхцлүүдийг тусгах, уурхайг үерээс хамгаалсан далан байгууламжтай болгох	Төслийн талбай	Үерийн ус уурхайн малталт руу урсан орохоос хамгаалсан суваг шуудуу татан хааж хамгаалсан.
Шороон шуурга	Уурхайд онцгой байдлын журам боловсруулан мөрдөж ажиллах	Төслийн талбай	Хүчтэй салхи, шуурганы талаарх сэрэмжлүүлэг мэдээг урьдчилан мэдээлэх, болзошгүй аюул, гамшгийн үед цагийн байдлын талаар холбоо харилцааны техник хэрэгслийг бэлэн байдалд байлгаж ажилласан.
Үер	Гадаргын усны урсацыг өөрчлөх, үерийн далан шуудуу татах, хүмүүст үерийн анхааруулга өгч хүний амь нас, дэд бүтцийг хамгаалах	Төслийн талбай	Уулын ажлын нөлөөгөөр газрын гадаргуу дээр гарсан ан цав, нүх, цөмрөл, уурхайн гүний малталтын дээгүүр байрласан гол мөрний хуурай голдрил, гуу жалгаар дамжин өнгөрөх байдлаар хамгаалсан.
Халдварт өвчин	Өндөр эрсдэлтэй амьтадтай (шувууд) харьцахгүй байх хангалттай хэмжээний хамгаалалтын хэрэгсэлтэй байх (амны хаалт гэх мэт)	Төслийн талбай	Хамгаалалтын хэрэгслийн нөөц бүрдүүлсэн.
Нефть болон химийн аюултай бодис асгарах	Ашиглалт, тээвэрлэлт, хадгалалт зэрэгт анхаарал хандуулж холбогдох журам боловсруулан мөрдөж ажиллах шаардлагатай.	Төсөл хэрэгжих бүс нутаг	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлтэд тусгагдсан.

7. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт №9. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Биелэлт
1	Ахуйн хагуу хог хаягдлаар орчныг бохирдуулах	Ахуйн хаягдлын цэгт ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн бодис цацаж тогтмол ариутгаж байх Дахин боловсруулах боломжгүй хаягдлыг Хэрлэн сумын тохижилт үйлчилгээний газартай байгуулсан гэрээний дагуу зөвшөөрөгдсөн хаягдлын цэг рүү тээвэрлэн зайлуулах, хог хаягдлын төлбөр тооцоог тогтсон хугацаанд төлж байх Ахуйн хэрэглээнээс гарах шингэн хаягдлыг бохир ус зайлуулах мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулан зайлуулах	3	4 Ахуйн хаягдлын цэгт ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн бодис цацаж ариутгал хийлгэсэн. Хэрлэн сумын Чойбалсан Хөгжил ОНӨҮГ-тай 2024 онд байгуулсан ахуйн хог хаягдлыг гэрээний дагуу зөвшөөрөгдсөн цэг рүү тээвэрлэн зайлуулдаг бөгөөд хог хаягдлын төлбөр тооцоог тогтсон хугацаанд төлж байна.
2	Шингэн хаягдал	Технологийн хаягдлаар орчныг бохирдуулах, халдварт өвчин тархах нөхцөлийг бүрдүүлэх	Төслийн хэмжээнд	Боломжтой хог хаягдлыг дахин ашиглах, ажилласан тос тосолгоо, шатах тослох материалыг тусгайлан битүүмжлэл сайтай саванд хуримтлуулан төслийн талбайд хадгалах үйл ажиллагаа явуулан ажилладаг.

Зураг 18 Ахуйн хог хаягдлын цэг, аюултай хог хаягдал хадгалалт

8. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт №10. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн биелэлт

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Байгаль орчны бүрэлдэхүүнд үзүүлэх нөлөөлөл	Хяналт шинжилгээ хийх байршил	Биелэлт
1.1	Агаарын бохирдлын шинжилгээ хийлгэж байх	Уурхайлалт явагдаж буй талбайд	Төсөл хэрэгжих талбайд хяналтын 2 цэг сонгох зонхилох салхины доод ба дээд талд	Овоот орлын 2024 оны байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт ажлыг Далангийн Хөшөөт ХХК-тай гэрээ байгуулан хийж гүйцэтгэсэн. Шинжилгээний дүн стандартын шаардлага хангасан байна.
1.2	Агаарын тоосны шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Уурхай болон үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас орчинд тоосжилт үүсэх, тархах	Бутлах цех, хөрсний овоолго 2 цэг	
1.3	Дуу шуугиан, чичиргээ:	Машин механизмын ажиллагаа, хөдөлгөөнөөр шуугиан үүсэх	Хүнд даацын машины тээврийн зам, бутлуур цех үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжийн орчим 2 цэг	
Хөрсний бохирдол				
2.1	Хөрсний морфологи бичиглэл, рН, цахилгаан дамжуулалт, давс %, ялзмагийн агууламж %, шим тэжээлийн элемент, хөрсний механик бүрэлдэхүүн, нүүрс устөрөгчийн нэгдлүүд	Хөрс элэгдэл эвдрэлд орох, үржил шимээ алдах, гадаргын унаган хэлбэр өөрчлөгдөх	Төслийн талбайд 2 цэг сонгох ШПМ түгээх цэгийн орчим болон олборлолгод өртөөгүй цэгт	Карьерын 4 цэгт хөрсний хүнд метал, хөрсний механик бүрэлдэхүүнд дээж авч итгэмжлэгдсэн лаборатороор шинжилгээ хийлгэсэн. Шинжилгээний дүнг тайланд хавсаргав.
	Хүнд металлын агууламж	Түлш, тосолгооны материал болон химийн бодис, хог хаягдлаар хөрс бохирдох	Дээрх 2 цэгт	

**ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ "ОВООТ" ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ
ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН**

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дорнод аймаг Хэрлэн сум 11 дугаар баг
Утас: 7058-3087, 70583178
E-mail: хаяг: doloboroni@gmail.com

Сорилтын дугаар: 2024/9-13
Дээж ирүүлсэн газрын нэр, хэрг, цаг, үзэг
Дээж авсан хувиар, албан тушаал
Дээжний тоо, төрөл
Шинжилгээний аргын стандарт
Дээж авсан цаг
Дээж авсан огноо
Шинжилгээний огноо
Шинжилгээ хийсэн албан тушаалтан
Хуудасны тоо

ИТГЭМЖЛӨГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Агаарын сорьц, авсан цэгийн нэр	Сорьц авсан цаг	Агаарын даралт гПа	Агаарын температур °C	Үнйт хрссонцор
9	Уурхайн ажилтлын талбайн баруун урд	10:45	696.2	12.3	4
10	Уурхайн баруун хойно	11:15	696.1	12.7	32
11	Уурхайн карьерь догол тал	11:44	695.6	13.2	140
12	Уурхайн карьерь урд тал	12:07	695.8	14.2	16
13	Тэвэрлэх зам	12:36	695.0	14.2	9
Стандарт MNS 4585:2016					500

Хяналт ба таслагч Х.Уулсүх
Лабораторийн эрхлэгч Г.Гүнчинсүрэн

**УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ**

Дорнод аймаг Хэрлэн сум 11 дугаар баг
Утас: 7058-3087, 70583178
E-mail: хаяг: doloboroni@gmail.com

Сорилтын дугаар: 2024/9-13
Дээж ирүүлсэн газрын нэр, хэрг, цаг, үзэг
Дээж авсан хувиар, албан тушаал
Дээжний тоо, төрөл
Шинжилгээний аргын стандарт
Дээж авсан цаг
Дээж авсан огноо
Шинжилгээний огноо
Шинжилгээ хийсэн албан тушаалтан
Хуудасны тоо

ИТГЭМЖЛӨГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Агаарын сорьц, авсан цэгийн нэр	Сорьц авсан цаг	Агаарын даралт гПа	Агаарын температур °C	Азотын диоксид мкг/м³
9	Уурхайн ажилтлын талбайн баруун урд	10:45	696.2	12.3	17
10	Уурхайн баруун хойно	11:15	696.1	12.7	10
11	Уурхайн карьерь догол тал	11:44	695.6	13.2	12
12	Уурхайн карьерь урд тал	12:07	695.8	14.2	6
13	Тэвэрлэх зам	12:36	695.0	14.2	31
Стандарт MNS 4585:2016					200

Хяналт ба таслагч Х.Уулсүх
Лабораторийн эрхлэгч Г.Гүнчинсүрэн

**"GREEN LAB" LLC
ХӨРС, УСНЫ ЛАБОРАТОРИ**

СОРИЛТЫН ДҮНГИЙН ХУУДАС

Дээж ирсэн огноо: 2024.05.08-30
Шинжилгээ хийгдэж буй бейгууллага, хувь хүн: "ДОЦ" ХХК
Холбоо барих дугаар:
Дээж авсан газар: Дорнод аймаг Хэрлэн сумын нутагт орших Чойбалсан барилгын чулууны орд

Хөрсний химийн эвдлэн шинжилгээний дүн / MNS3310:1991/

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүр. см	рН	Дээж, %	ЩЦН	СаСО ₃ у/б	Насалж, %	Шинжилгээний стандарт, мг/100 гр				Шинж. тэвэрлэхийн зөвшөөрлийн хязгаар, мг/100 гр
									Ca	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	242218	Дээж-1	0-20	7.58	0.03	0.061	0.00	3.08	8.1	2.6	1.8	23	
2	242219	Дээж-2	35-50	8.55	0.05	0.096	7.91	1.17	11.3	2.4	1.2	16	
3	242220	Дээж-3	35-50	0.06	0.04	0.064	4.58	1.80	15.4	3.2	0.8	22	
4	242221	Дээж-4	20-35	8.92	0.04	0.084	3.85	0.65	21.8	4.4	0.6	15	

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн /MNS 6824:2020/

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүр. см	Механик өндөрлөг, %										
				0.075	0.15	0.3	0.6	1.2	2.5	5.0	10.0	20.0	40.0	
1	242218	Дээж-1	0-20	54.3	45.8	3.1	1.7	10.5	2.6	14.8				
2	242219	Дээж-2	35-50	30.8	29.2	3.8	5.0	75.9	6.1	26.9				
3	242220	Дээж-3	35-50	46.8	26.9	0.3	2.3	10.0	2.9	15.7				
4	242221	Дээж-4	20-35	78.7	51.4	8.6	4.9	9.8	6.4	23.2				

Хөрсний үндэн металл /MNS ISO 11466:2007/

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүр. см	Үндэн металл, мг/кг					
				As	Co	Pb	Cd	Zn	Cr
1	242222	Дээж-2	18-35	45.4	-	28.4	24.7	77.4	65.6
2	242223	Дээж-3	6-15	48.1	-	25.1	28.6	78.2	48.1
3	242224	Дээж-4	18-35	42.1	-	38.1	40.5	80.5	72.2
4	242225	Дээж-7	0-20	40.9	-	32.1	33.5	76.4	34.8

Эхсэлд хөрсний амьсгалын дээж авсан огноо: 2024.05.08
Эхсэлд хөрсний амьсгалын дээж авсан цаг: 12:00
Эхсэлд хөрсний амьсгалын дээж авсан газар: Чойбалсан барилгын чулууны орд
MNS 5850:2016

Шинжилгээний хэргийг нь зөвхөн тухайн цагийн дээжинд хамрагдаж байгаа хувийн өндөрлөгүүдийг харуулна

ШИЖИЛГЭЭ ГҮНДЭТГЭСЭН:
Шинжилгээ: **Ю.Миндараг**
ХЯНАЛТ БА ТАСЛАГЧ Х.УУЛСҮХ
Лабораторийн эрхлэгч: **Г.Гүнчинсүрэн**

Министр улс: Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг 8-р хороо, Ням Сүхбаатар байр 10 дугаар 02 тоот
Утасны дугаар: 7720200, 89950678
E-mail: шинжилгээний@greenlab.mn

**"НАРТ ЦУРУУН" ХХК
ХӨРСНИЙН ГТ-ИЙН ГЭЛЭГЭН ЛАБОРАТОРИ**

Монгол улс Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг
Утас: 7058-3087, 70583178
E-mail: doloboroni@gmail.com

Сорилтын дугаар: 2024/9-13
Дээж ирүүлсэн газрын нэр, хэрг, цаг, үзэг
Дээж авсан хувиар, албан тушаал
Дээжний тоо, төрөл
Шинжилгээний аргын стандарт
Дээж авсан цаг
Дээж авсан огноо
Шинжилгээний огноо
Шинжилгээ хийсэн албан тушаалтан
Хуудасны тоо

ИТГЭМЖЛӨГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

Катион	Ca	Mg	Na+K	Анион	Cl	SO ₄	CO ₃
Ca	36.00	1.80	45.70	CO ₃	0.00	0.00	0.00
Mg	21.00	1.70	24.00	NO ₃	176.00	2.80	15.00
Na	0.00	0.00	0.00	Cl	24.00	0.00	12.28
K	2.00	0.00	1.21	SO ₄	7.00	0.15	7.75
Na	8.00	0.35	8.87	NO ₃	13.00	0.21	8.55
Дүн	67.00	3.92	100.00	Дүн	220.00	3.92	100.00

Анионы өндөрлөгүүдийн нийлбэр: 287 мг/кг
Ca-ийн агуулга: 38.80 мг/кг
Mg-ийн агуулга: 22.70 мг/кг
Na+K-ийн агуулга: 47.91 мг/кг
CO₃-ийн агуулга: 0.00 мг/кг
NO₃-ийн агуулга: 176.00 мг/кг
Cl-ийн агуулга: 24.00 мг/кг
SO₄-ийн агуулга: 7.00 мг/кг
C-ийн агуулга: 0.00 мг/кг
H-ийн агуулга: 0.00 мг/кг

М(0.29) = $\frac{1000 \times 74 \times [0.15]}{46 \times 64 + 44 \times [0.9]}$

Хөрсний бүрэлдэхүүний үндсэн үзүүлэлтийг харуулж байна. Нийлбэр дүнгийн үндсэн үзүүлэлтийг харуулж байна. Өөрөөр өөрөөр үзүүлэлтийг харуулж байна.

Утасны дугаар: 7720200, 89950678
E-mail: шинжилгээний@greenlab.mn

ШИЖИЛГЭЭ ГҮНДЭТГЭСЭН:
Шинжилгээ: **Г.Нардамсүх**
ХЯНАЛТ БА ТАСЛАГЧ Х.УУЛСҮХ
Лабораторийн эрхлэгч: **Г.Гүнчинсүрэн**

Зураг 20 Ус, агаар, хөрсний шинжилгээний дүн

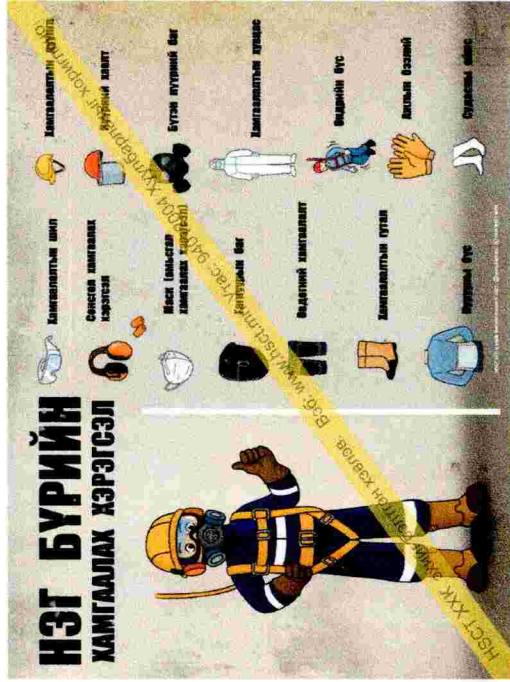
9. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт №11. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын биелэлт

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Биелэлт
1.	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам боловсруулж мөрдөх	Төслийн хугацаанд	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, байгаль орчны ажилтанг гэрээгээр томилон ажиллуулж үүрэг хариуцлагын дотоод журмыг боловсруулсан.
2.	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаарх сургалтыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран жилд 1 удаа зохион байгуулах	Төслийн нийт хугацаанд	Ажилчдад ХХАА, үйлдвэрийн ослын үед анхан шатны тусламж үзүүлэх, гал түймрийн аюул болон бусад гамшигт үзэгдлийн үед авах арга хэмжээ, байгаль хамгаалах, хог хаягдлаа ил задгай хаяхгүй байх, байгалийн нөөцийг зүй зохистой ашиглах гэх мэт сэдвүүдийн хүрээнд ажилчдад зориулсан сургалт явуулсан.
3.	Уурхайн ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангах	Төслийн нийт хугацаанд	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй байдлыг хангасан хамгаалалтын хувцас, хэрэгслэл, ам, хамрын хаалт, чихэвч, чихний бөглөө, бээлий, гутал, нүдний шил зэргээр ханган ажилладаг.
4.	Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт жил бүр тогтмол хамруулах. Ажлын онцлогоос хамааруулан хувь хүний хамгаалалтын хэрэгслээр тогтмол хангах, хордлого тайлах хүнс, бэлдмэлээр хангаж байх	Төслийн нийт хугацаанд	Компанийн ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах эмнэлгүүдийн үнийн санал авахаар ажиллаж байна.
5.	Галын аюулаас хамгаалах хэрэгсэл, эрүүл ахуйн хэрэгслээр хангах	Төслийн нийт хугацаанд	Гал унтраах хэрэгслээр байгууллагыг бүрэн хангах арга хэмжээ авах, үйлдвэрлэлийн онцлогтой холбогдуулан галыг унтраах нэмэлт хэрэгсэл авах, галыг унтраах талаар тодорхой түвшинд бэлтгэлийг хангуулах арга хэмжээ зохион байгуулан ажиллаж

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

		Жил бүрийн 12 сард	байна.
6.	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ болон Дорнод аймгийн БОАЖГ-т хүргэн өгч байх	Төслийн хугацаанд	Байгаль орчныг хамгаалах ажлын жилийн тайлан, төлөвлөгөөг БОУАӨЯ болон орон нутгийн засаг захиргаанд цаг тухайд нь гаргаж өгч ажилладаг.
7.	Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхжүүлэх сургалт, аян, уулзалт зөвлөлгөөг жил бүр зохион байгуулах, тэдний санал зөвлөмжийг БОМТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	Төслийн хугацаанд	2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд орон нутгийн оролцогч талуудаас санал авч төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулсан.
8.	Байгаль орчны хамгаалах тухай хуулийн 10 ¹ дүгээр зүйлд заасны дагуу Байгаль орчны аудитыг 2 жил тутамд хийлгэх	Төслийн хугацаанд	ДОЦ ХХК нь төлөвлөгөөт ажлын хүрээнд 2025 онд байгаль орчны аудитыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэхээр судалж байна.
9.	Тусгай зөвшөөрлийн талбайд газрын төлөв байдлын чанарын улсын хянан баталгааг хуулиар тогтоосон хугацаанд эрх бүхий байгууллагаар хийлгэж байх	Төслийн хугацаанд	Ордын ашиглалтын талбайн эдэлбэр газарт газрын төлөв байдлын чанарын хянан баталгааг Дорнод аймгийн мэргэжлийн байгууллагаар судалгааны ажлыг эхлээд байна.

Зураг 21 Аюулгүй ажиллагааны самбар, хамгаалах хэрэгсэл

“ДОЦ” ХХК-ИЙН ЗАХИРЛЫН ТУШААЛ

2024.09.08

№11

Хэрлэн сум

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ ЖУРАМ БАТЛАХ ТУХАЙ

“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай” Монгол Улсын хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2, 13.3 дахь заалтуудыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

“ДОЦ” ХХК-ийн ажилтныг аюулгүй ажиллах нөхцлийг бүрдүүлэх, аюулыг урьдчилан олж илрүүлэх, хариу арга хэмжээ авах үүднээс “Галын аюулгүй байдлыг хангах журам”-ыг баталсугай.

1. Компанийн нийт ажилтнуудад үйл ажиллагаандаа тус журмыг дагаж мөрдөхийг үүрэг болгосугай.
2. “Галын аюулгүй байдлыг хангах журам”-ыг нийт ажилтнуудад танилцуулж, хэрэгжилтэнд хяналт тавьж ажиллахыг ХАБЭА-н ажилтанд үүрэг болгосугай.

“ДОЦ” ХХК-ИЙН ЗАХИРЛЫН ТУШААЛ

2024.06.02

№02

Хэрлэн сум

Журам батлах тухай

“Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай” Монгол Улсын хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.1.6, байгууллагын дотоод журмын 2.1.9 дугаар заалтад үндэслэн ТУШААХ нь:

1. “Ажлын хувцас, хамгаалах хэрэгслийн нэр төрөл, эдэлгээний хугацааг тодорхойлоон журам”-ыг хавсралт ёсоор баталсугай.
2. Журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллахыг нийт ажилтан, албан хаагчдад, хэрэгжилтэнд хяналт тавьж ажиллахыг нягтлан бодогч М.Анхбаяд даалгасугай.

Зураг 22 Тушаал шийдвэрүүд

Зураг 23 Өдөр тутмын зааварчилгаа, галын сараана

10. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт №12. Төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Биелэлт	Хугацааны тов
Байгаль Орчин Аялал Жуулчлалын яам	Тайлангийн эх хувь, албан бичгийн хамт	БОННУ нэлгээгээр тодорхойлсон сөрөг нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж, 2024 оны батлагдсан БОМТ-нд үндэслэн тухайн жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг гарган хүргүүлсэн.	Жилийн эцэст (12.01-нд)
Дорнод аймгийн байгаль орчны газар	Тайлангийн эх хувь, албан бичгийн хамт	БОМТ-ний хэрэгжилтийг 11 сарын 01-ны дотор хугацаанд нь хүргүүлсэн.	Жилийн эцэст (11.01-нд)
Хэрлэн сумын Засаг даргын тамгийн газарт	Тайлангийн эх хувь, албан бичгийн хамт	Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар тайлан хүргүүлсэн.	Хагас жил, жилийн эцэст
Хэрлэн сумын 3-р багийн Иргэдийн Нийтийн Хуралд	Тайлангийн эх хувь, албан бичгийн хамт	Хэрэгжилтийн тайланг албан бичгээр хүргүүлсэн.	Хагас жил, жилийн эцэст

**ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ
ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН**

Тайлан хүргүүлэх тухай

АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗРЫН
ДАРГА А.ГАНТУЛГА ТАНАА

Тайлан хүргүүлэх тухай

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН
3 ДУГААР БАГИЙН ИРГЭДИЙН
НИЙТИЙН ХУРАЛД

“ДОЦ” ХХК нь Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын 3 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт байрлах “Овоот” нэртэй түүгэмэл тархацтай ашигт малтмалын орд ашиглах төслийг амжилттай хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу гаргаж хавсралтаар хүргүүлэв.

“ДОЦ” ХХК нь Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын 3 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт байрлах “Овоот” нэртэй түүгэмэл тархацтай ашигт малтмалын орд ашиглах төслийг амжилттай хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу гаргаж хавсралтаар хүргүүлэв.

ЗАХИРАЛ

Б.БАЗАРГҮР

ЗАХИРАЛ

Б.БАЗАРГҮР

Тайлан хүргүүлэх тухай

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН
СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН
ТАМГИЙН ГАЗАРТ

“ДОЦ” ХХК нь Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын 3 дугаар багийн нутаг дэвсгэрт байрлах “Овоот” нэртэй түүгэмэл тархацтай ашигт малтмалын орд ашиглах төслийг амжилттай хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журмын дагуу гаргаж хавсралтаар хүргүүлэв.

ЗАХИРАЛ

Б.БАЗАРГҮР

Зураг 24. Тайлан хүргүүлэх тухай албан бичиг

ХАВСРАЛТ

**“ДОЦ” ХХК-ИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС**

Нэг. Төсөл хэрэгжүүлэгч хуулийн этгээд, төслийн тухай товч мэдээлэл

Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 6.1 болон 6.2-ыг үндэслэн тухайн төслийн хуулийн этгээд мэдээллийн төрлийн харгалзах мөр, багананд мэдээллийг товч хэлбэрээр үнэн зөв оруулах.

· Тухайн төсөлд хамаарахгүй хэсгийг “*хамааралгүй*” гэж бөглөх

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
1.1	1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр	”Доц” ХХК
	2. Аж ахуйн нэгжийн улсын бүртгэлийн дугаар	0711001112
	3. Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалт
	4. Аж ахуйн нэгжийн харьяаллын хаяг	Дорнод аймаг, Хэрлэн сум, 6-р баг, Компанийн оффис
	5. Захирлын нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Б.Базаргүр East.dots@gmail.com
	6. Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Э.Төмөрбаатар 88405655 Tumurbaatar0815@gmail.com
1.2	1. Төслийн нэр	Овоот
	2. Төслийн харьяаллын байршил	Дорнод аймгийн Хэрлэн сум 3-р баг
	3. Төслийн ангилал	
	а. нүүрс, алт, жонш, төмрийн хүдэр гэх мэт	Барилгын чулуу
	б. ил уурхай, далд уурхай, шороон орд	Ил уурхай
	в. баяжуулах үйлдвэр	Хамааралгүй
	4. Төсөл эхэлсэн огноо	2019
	5. Төсөл хэрэгжих хугацаа	15
	6. Уурхайн хаалт эхлэх огноо	2032
	7. Хаалтын дараах зориулалт	Хөдөө аж ахуй /бэлчээр/
	8. ТЭЗҮ баталсан огноо	2019-07-14
	9. Урьд оны бүтээгдэхүүний нийт хэмжээ /дундаж/	-
10. Ажилчдын тоо	6	
11. Тухайн жилийн ажлын ерөнхий төлөвлөгөө	Хөрс мян.м3 Чулуу мян.тн	
12. Тухайн төсөлд хамаарах дэд бүтэц		

- Цахилгаан эрчим хүч	6000 кв/т агаарын шугам 770 м
- замын урт, эхлэл, төгсгөлийн цэг, чиглэл	400 м сайжруулсан зам/
- шатахуун түгээгүүрийн тоо	1 зөөврийн
- шатахууны агуулахын агууламжийн хэмжээ	4640 литр
- тэслэх, дэлбэлэх бодисын үйлдвэрийн хүчин чадал гэх мэт	Хамааралгүй

Хоёр. Төсөл хэрэгжүүлэх чиглэлээр олгогддог тусгай зөвшөөрөл, дүгнэлт, лавлагааны товч мэдээлэл

Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай 2.3-ыг үндэслэн хуулийн этгээд тусгай зөвшөөрөлтэй холбогдох доорх мэдээллийг үнэн зөв оруулах.

· Тусгай зөвшөөрөл, ашигт малтмалын нөөц, ТЭЗҮ баталсан хуулийн этгээд, дугаар, огноог оруулах

· Доорх хүснэгтийн 2.1.9, 2.1.10-т тусгагдсан холбогдох 7 материалын хуулбарыг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд зайлшгүй хавсаргах. Мэдээлэл оруулах багананд хавсралтын нэрийг оруулах.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
2.1	1. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /ашигт малтмал/ Дугаар Хүчинтэй хугацаа Талбай	Барилгын чулуу MV-21000063 ДО-002А 2034 он, 26.67 га
	2. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /химийн бодис ашиглах/ Дугаар Хүчинтэй хугацаа	Хамааралгүй
	3. Химийн бодисын агуулахад хийсэн мэргэжлийн хяналтын газрын тодорхойлолт	Хамааралгүй
	4. Галын дүгнэлтийн огноо, дугаар	
	5. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	2021 он БОАЖЯам
	6. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	2021 БОАЖЯ
	7. Ус ашиглалтын дүгнэлтийн огноо	
	8. Тухайн жилийн уулын ажлын батлагдсан төлөвлөгөөний огноо	2024
	9. Батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөөний 1.1, 1.5, 1.7, 1.9, 1.10, 1.11 дэх маягыг хавсаргах	1. 1.1, 2, 6.3, 10
	10. Нөхөн	Техникийн тайлант онд

	сэргээлт	нөхөн сэргээлтийн талбай /га-аар/	гүйцэтгэсэн	
			төлөвлөгөөт онд гүйцэтгэх	
	Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай /га-аар/	тайлант онд гүйцэтгэсэн		
		төлөвлөгөөт онд гүйцэтгэх		
11. ТХГН-ын тухай хууль, гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулиар тогтоосон хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай давахцсан эсэхийг тодорхойлсон лавлагааг хавсаргах				

Гурав. Химийн бодисын эрсдэл, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

· Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А-618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 3 дугаар хавсралтанд тусгагдсан тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний агуулгад заасны дагуу химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэсгээс холбогдох мэдээллийг доорх хүснэгтэд оруулах

Тухайн жилд олон төрлийн химийн бодис ашиглахаар бол байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд химийн бодисын хор, аюул, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар хавсралтаар оруулж, доорх хүснэгтийн 3.1.1-д хавсралтын нэрийг дурдах (хэмжих нэгжийг дурдсан байх шаардлагатай)

· Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөнд дараах мэдээллийг бүрэн тусгасан тохиолдолд 3.1.2-ын мэдээлэл оруулах хэсэгт “хангалттай” гэсэн дүгнэлтийг оруулна.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах хэсэг
3.1	1. Тухайн жилд ашиглах химийн бодисын нэр, хэмжээ /хэмжих нэгж/	Химийн бодис хэрэглэхгүй
	2. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө - урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ - эрсдлийн үед авах арга хэмжээ - учруулсан хор уршгийг зайлуулах, бууруулах арга хэмжээ - хохирлын нөхөн төлбөрийг тооцох арга хэмжээ	хамааралгүй

3.2	<p>1. Шатах тослох материалын нэр төрөл, хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх</p> <p>2. Тэслэх, дэлбэлэх бодисын нэр төрөл, хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх</p>	<p>Дизель түлш-10000 литр, Дизель масло 500 литр, Тосол 500 литр Тэсэрч дэлбэрэх бодис байхгүй.</p>
3.3.	<p>1. Тухайн жилийн хог хаягдлын жилийн дундаж хэмжээ /хэмжих нэгж/</p> <ul style="list-style-type: none"> · Ахуйн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ · Үйлдвэрийн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ · Аюултай хог хаягдал 	<p>Ахуйн хог хаягдал 8 тн Аюултай хог хаягдал буюу ашигласан масло тосыг гэрээгээр уурын зууханд нийлүүлдэг.</p>
	<p>2. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх тухайн жилийн арга хэмжээний төсөв</p>	<p>400,000 төгрөг</p>

Дөрөв. Байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний тухайн жилийн төсөв

Доорх хүснэгтийн 4.1.2 - 4.1.7 –д тусгагдсан тухайн жилийн арга хэмжээний төсвийн нийлбэр нь 4.1.1 –д тусгагдана.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах хэсэг
4.1	1. Тухайн жилийн байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв	6.380.000 төг
	1.1 Нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний төсөв /технологийн зөв шийдэл/	2.000.000.төг
	1.2 Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	
	1.3 Дүйцүүлэн нөхөн сэргээх, орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлт арга хэмжээний төсөв /техникийн, биологийн/	Дүйцүүлэн хамгаалал 1.100.000
	1.4 Ахуйн хог хаягдал	400.000 төг
	1.5 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	-
	1.6 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	1.800.000 төг
	1.7 Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төсөв	-
	1.8 Тухайн жилийн орчны хяналт,	580.000 төг

	шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	
	1.9 Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	500.000 төг

Тав. Мета мэдээлэл

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 39.1.7-д заасныг үндэслэн төсөл хэрэгжүүлэгчээс доорх хүснэгтэнд тусгагдсан төслийн дэд бүтэц, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний цар хүрээ, орчны хяналт шинжилгээний цэгэн мэдээллийг тусгасан мета мэдээллийг байгаль орчны мэдээллийн санд оруулна.

· Доорх хүснэгтийн мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах баганыг шинжээч бөглөнө.

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах хэсэг
5.1	Зурган мэдээлэлд тусгах мэдээлэл	
	Тосгон	
	Хог хаягдлын цэгийн байршил	
	Аюултай хог хаягдлын агуулахын байршил	
	Хаягдлын далан	
	Химийн бодисын агуулахын байршил	
	Орчны хяналт шинжилгээний дээж авах	
	Хяналтын цэгийн байршил	
	Тухайн жилд хуулах хөрс	
	Гадаад, дотоод овоолго	
	Техникийн нөхөн сэргээлтийн талбай	
	Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай	
	Гүний худгийн байршил	
	Дүйцүүлэн хамгаалал хийх газрын байршил	

Зургаа. Тухайн жилийн арга хэмжээнээс байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн дүн шинжилгээний хяналтын хуудас

Байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсгээс доорх хүснэгтийн А, Б, В, Г дэх багананд “тодорхойлсон”, “тодорхойлоогүй”, “хамааралгүй” гэсэн 3 төрлийн хариултаас сонгож бөглөх.

Дүгнэлтийг байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсэгт Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны мэргэжилтэн дүгнэлт гаргана.

Нөлөөллийн ангилал	А. Тооцсон эсэх	Б. Нөлөөллийн цар хүрээг тодорхойлсон эсэх	В. Нөлөөллийн эрчмийг тодорхойлсон эсэх	Г. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон эсэх	Дүгнэлт
6.1 Хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл · Бохирдуулах · Эвдэх · Доройтуулах	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	
6.2 Гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх нөлөөлөл · Бохирдуулах · Нөөцийг бууруулах	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	
6.3 Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл · амьдрах орчинг хуваах · амьдрах орчинг доройтуулах · амьдрах орчинг хомсдуулах · нөөцийг бууруулах	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	
6.4 Агаарт үзүүлэх нөлөөлөл · Бохирдуулах · тоос	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	Тодорхойлсон	
6.5 Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлс · Хамгаалах · Нүүлгэн шилжүүлэх	Тодорхойлоогүй	Тодорхойлоогүй	Тодорхойлоогүй	Тодорхойлоогүй	

Долоо. Байгаль хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний дүн шинжилгээний хяналт

- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн “А” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх
- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн “Б”, “В”, багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэхэд “тийм”, “үгүй” хариулт өгнө.

· Доорх хүснэгтийн “Г” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг оновчтой тогтоосон эсэхэд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны мэргэжилтнүүд “хангалттай” “хангалтгүй” гэсэн дүгнэлт өгнө.

Тухайн жилийн байгаль хамгаалах арга хэмжээний чиглэл	А. Тоо	Б. Шалгуур үзүүлэлтийг тогтоосон эсэх	В. Шалгуур үзүүлэлтийн хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэх	Г. Дүгнэлт
7.1.1 Нөлөөллөөс урьдчлан сэргийлэх зайлуулах арга хэмжээ	5	тийм	тийм	
7.1.2 Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	6	тийм	тийм	
7.1.3 Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ · техникийн/ га эзэлхүүн · биологийн /га	2	тийм	тийм	
7.1.4 Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээ	1	тийм	тийм	
7.1.5 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах арга хэмжээ	4	тийм	тийм	
7.1.6 Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	0	үгүй	үгүй	
7.1.7 Байгаль орчны менежментийн удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ	11	тийм	тийм	

Найм. Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөөний хяналтын хуудас

· Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийг “А, Б, В, Г” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх

Хяналт шинжилгээний дээж	А. Дээж авах цэгийн тоо	Б. Дээж авах цэгийн байршил	В. Давтамж (удаа)	Г. Төсөв (төг)
1. Хөрс	2	Уурхайн ахилтанд өртөөгүй талбай	4	200,000

2. Ус	1	Худаг	4	50.000
3. Амьтан	1	Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд	1	100.000
4. Ургамал	1	Уурхайн ахилтанд өртөөгүй талбай	1	100,000
5. Агаар	3	Уурхайн тээврийн зам дагуу	3	130,000

ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ
ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН

ХТЭГЭЭМЭЛ
ХТЭГЭЭМЭЛ

**ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ**

000149263

2005.10.15
/ Бүртгэсэн он, сар, өдөр /

0711001112
/ Хувийн хэргийн дугаар /

2011506
/ Регистрийн дугаар /

ДОЦ
/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Бүх гишүүдийн хурал
/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Тогтоол	1	1996.04.29
<i>/ шийдвэрийн нэр /</i>	<i>/ дугаар /</i>	<i>/ он, сар, өдөр /</i>

4100
/ код /

Барилга угсралт, засвар үйлчилгээ, барилгын сантехник, барилгын материал үйлдвэрлэл
/ Үндсэн эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

0141
4610
4721

Туслах аж ахуй эрхлэх
Гадаад, дотоод худалдаа эрхлэх
Хүнс, бараа, барилгын материалын дэлгүүр нээх
/ код /

/ Туслах эрхлэх үйл ажиллагааны чиглэл /

Хугацаагүй
/ хугацаа /

1
/ гишүүдийн тоо /

622,787.3
/ өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Дорнод, Хэрлэн, 6-р баг, 1, Утас1: 99582650, Утас2: 99573030, Факс:
/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

Гэрчилгээ дахин олгосон 2018 он 8 сар 24 өдөр

2018-08-01
Дорнод аймгийн Улсын
бүртгэлийн хэлтэс
/ Бүртгэсэн байгууллагын нэр /

**ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ОВООТ” ДО-002 ТООТ ТҮГЭЭМЭЛ
ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙН 2024 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЙЛАН**

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичигт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Балдан Осор овогтой Базаргүрэг Гүйцэтгэх захирал-р томилсныг бүртгэв	2018.08.24	Б.Болор-Эрдэнэ
2	Дахин гэрчилгээ олгов	2018.08.24	Б.Болор-Эрдэнэ

ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар ДО-002А

Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.5 дахь заалтыг үндэслэн

ДОРНОД аймгийн **ХЭРЛЭН** сумын **ОВООТ** нэртэй газарт орших **26.67** гектар талбай бүхий түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын талбайд хуульд заасан нөхцөл шаардлагын дагуу түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглахыг зөвшөөрч улсын бүртгэлийн **711001112** тоот гэрчилгээтэй **“ДОЦ” ХХК** –д энэхүү тусгай зөвшөөрлийг **2034.03.04** өдрийг дуустал 15 жилийн хугацаагаар олгов.

Тусгай зөвшөөрөл хавсралтгүй бол хүчингүй.

ЗАСАГ ДАРГА М.БАДАМСҮРЭН

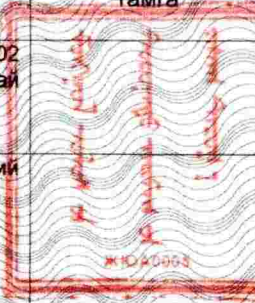
2019 оны 03 сарын 04 өдөр

Чойбалсан хот

**ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛЫН
АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ 1 ДҮГЭЭР ХАВСРАЛТ**

**Тусгай
зөвшөөрлийн
дугаар ДО-002А**

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Хөдөлгөөний код	Хөдөлгөөний тайлбар	Гарын үсэг, огноо, тамга
NM	-Аймгийн Засаг даргын 2019 оны А/102 дугаар захирамжаар ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгов.	
AE	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн эхний жилийн төлбөр төлөв 2019-02-21	

**ТҮГЭЭМЭЛ ТАРХАЦТАЙ АШИГТ МАЛТМАЛ
ХАЙГУУЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН
ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ 2 ДУГААР ХАВСРАЛТ**

**Тусгай
зөвшөөрлийн
дугаар ДО-002А**

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

№	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Хүчин төгөлдөр талбайн хэмжээ /га/	Хасагдах талбайн хэмжээ /га/	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн солбицлууд, огноо, гарын үсэг, тэмдэг		
				№	Уртраг	Өргөрөг
1		26.67		1	114-25-5.53	48-2-58.81
				2	114-25-25.61	48-2-58.81
				3	114-25-25.61	48-3-19.52
				4	114-25-5.53	48-3-19.52
2						
3						
4						
5						

МОНГОЛ УЛСЫН ХАМГААГАХ, ХАМГААГАХ, ХАМГААГАХ
ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН ЗӨВЛӨЛИЙН
ДҮГНЭЛТ

2019 оны 07 сарын 04

Т/19-12-08

Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших ДО-002А тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг Овоот нэртэй ордыг ил аргаар ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлийг хэлэлцсэн тухай

“ДОЦ” ХХК-ийн захиалгаар Уул уурхайн зураг төслийн “Кеестон ресурс” ХХК боловсруулсан Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг Овоот нэртэй ордыг ил аргаар ашиглах төслийн техник-эдийн засгийн үндэслэлд Монгол улсын уул уурхайн зөвлөх инженер Я.Дэрийлаамятав зөвлөж, Монгол Улсын зөвлөх инженер С.Алтанхуяг шинжээчийн дүгнэлт гаргасан байна. Төсөл боловсруулагч “Кеестон Ресурс” ХХК-ийн гүйцэтгэх захирал Л.Ганбат, төлөвлөлтийн инженер Э.Цэрэннадмид, эдийн засагч Э.Аззаяа, баяжуулалтын инженер Ч.Мягмарбаяр нар боловсруулав. Техник-эдийн засгийн үндэслэлийг Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн ТЭЗҮ хэлэлцэх салбар хуралдаанаар авч хэлэлцэж, дараах ДҮГНЭЛТ-ийг гаргаж байна.

1. Техник-эдийн засгийн үндэслэл нь Төслийн техник-эдийн засгийн үндэслэлийн танилцуулга, ордын геологийн судалгаа, ил уурхайн төлөвлөлт, уурхайн ажлын горим, үйлдвэрийн хүчин чадал, уурхайн үйлдвэрлэлийн процесс, механикжуулалд, барилгын чулуу бутлах технологи, уурхайн усан хангамж, цахилгаан хангамж, байгаль орчин, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, удирдлага зохион байгуулалт, төслийн ерөнхий төлөвлөлт, төслийн ерөнхий төлөвлөлт, эдийн засаг зэрэг 13 бүлэг, дүгнэлт, хавсралт материал, хавсралт тосцоо бүхий 129 хуудас тайлбар бичиг, 23 хавсралт зургуудаас бүрдэж байна

2. Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг Овоот нэртэй ордын ДО-002А тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайн нөөцийг Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2018 оны 07 дугаар сарын 09-ны өдрийн хурлын ХХ-10-01 тоот дүгнэлтийг үндэслэн гаргасан АМГ-ын даргын 2018 оны 09 дугаар сарын 10-ний

өдрийн н/105 дүгээр тушаалаар дайрганы ордын нөөц нь бодитой В зэргээр 2236.87 мян.м³ нөөцийг ашигт малтмалын нөөцийн улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байна.

3. Төсөлд үйлдвэрлэлийн нөөцийг бодохдоо ашиглалтын үеийн хаягдал 1.72% (38.47 мян.м³), бохирдлыг 1.03%-аар (22.64 мян.м³) авч тооцсон ба ордыг 56 жилийн хугацаанд ашиглах бөгөөд энэ хугацаанд 203.93 мян.м³ хөрс хуулж магадалсан В үйлдвэрлэлийн нөөцөд шилжүүлэн 2221.05 мян.м³ буюу 5641.46 мян.тн дайрга олборлохоор төлөвлөсөн байна. Жилийн хүчин чадал 40.0 мян.м³ бөгөөд хөрс хуулалтын итгэлцүүр 0.04 м³/тн.

4. Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг Овоот нэртэй ордыг ашиглахад эдийн засгийн үр ашигтай нөөцөд тулгуурлан ил уурхайн зардал бүтээгдэхүүн борлуулах үний 1 м³ (-20+10 мм) ширхэглэлтэй дайргыг 22.0, (-10+5 мм) ширхэглэлтэй дайргыг 25.0, (-5+0 мм) ширхэглэлтэй дайргыг 8.0 мян.төг-өөр борлуулах эдийн засгийн тооцоог хийж ТЭЗҮ-ийг боловсруулсан байна.

5. Уурхайн ашиглалтын системийн сонголтыг хийхдээ ордын нөөцийн тогтоц болон байршил, хөрсний зузаан, хөрсний чулуулгийн шинж чанар, зэргийг харгалзан үзэж авто тээвэртэй ашиглалтын системээр ашиглах нь оновчтой гэж үзжээ.

6. Уурхайн нээлт, ашиглалтын систем, олборлолтын хүчин чадлаас хамааруулж Atlas copco air rock D65 маркийн өрмийн машин 1ш, CATERPILLAR 330Dl маркийн экскаватор 1ш, HOWO маркийн автосамосвал 2ш, LQ968 маркийн утгуурт ачигч 1ш, зэрэг үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийг ашиглахаар ТЭЗҮ-д тусгажээ.

7. Захиалагч байгууллагын санал болгосны дагуу Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг Овоот нэртэй ордын жилийн хүчин чадлыг дунджаар 40.0 мян.м³ гэж тусгасан байна. Овоот нэртэй барилгын чулууны ордыг бүрэн олборлож дуусахад ашиглах хугацаа 56 жил болж байна. төслийг 56 жилийн хугацаатай олборлохоор ТЭЗҮ-ийг боловсруулсан байна.

8. Ордын уул-геологи, уул-техникийн нөхцөл, түүнчлэн ижил төстэй ордуудыг ашиглаж байгаа дэлхийн бусад улс орнуудын практик туршлага зэргийг үндэслэн Овоотын хэсгийн барилгын чулууны уурхайн ашиглалтад хамгийн тохиромжтой нь авто тээвэртэй ашиглалтын систем байна.

9. Ордын барилгын түүхий эдийн чанарын шинжилгээ, хорт хольц болон бутлан-ангилах туршилтыг "БАК"-ийн бетон дүүргэгч, барилгын физикийн лаборатори, цөмийн физикийн судалгааны төвд тус тус туршилт судалгааны ажил хийгдсэн байна.

10. Дайрганы ширхгийн дундаж нягт нь дунджаар 2.43 г/см³, нимгэн үзүүрлэг хэсэг нь 4.97%, шаварлаг-тоосорхог хольц нь 0.37%, нягт 2.5 г/см³, ус шингээлт дунджаар 1.49%, чийглэг бүх дээжид 0.2% дунджаар 0.2% сүвэрхэг чанар нь дунджаар 2.98%, ширхэг хоорондын зай 52% байна. Урвалжих чадварын хувьд уусдаг цахиур (SiO₂)-ийн агууламж дунджаар 40.15 ммоль/л шүлтийн концентратын бууралт дунджаар 102% ммоль/л байгаа нь хөнгөн болон хүнд бетоны эдлэхүүн хийхэд тохирч байна. Ордын чулууны элэгдэх чанар дунджаар 15.8% байна. Хүйтэн тэсвэрлэлт нь 2.06% байгаа нь шаардлага хангасан хүйтэн тэсвэрлэлт өндөртэй болохыг харуулж байна. Химийн найрлагын хувьд SiO₂-69.91%, Al₂O₃-12.61%, Fe₂O₃-3.29 %, CaO-3.23%, MgO-1.47%, K₂O-0.47%, Na₂O-

0.57%, SO₃-0.15%, ШГХ-2.29% байна. Цацраг идэвхжилтийн судалгаагаар ордын чулуун дахь радийн эквивалент нь дунджаар 178.25 Бк/кг байгаа нь барилгын материалд зөвшөөрөгдөх хэмжээ 370 Бк/кг байхаас бага байгаа нь уг түүхий эдээр төрөл бүрийн бетон хийц үйлдвэрлэхэд бүрэн тохирох ба эрүүл ахуйн ямар нэг сөрөг нөлөөгүй болно.

11.Лабораторийн туршилтаар тогтоогдсон элс дайрганы гарцыг үндэслэн барилгын чулуу бутлах схемийг сонгосон ба 2 шатны бутлалт 1 шатны шигшилттэй байна. Бутлах цех нь ашиглалтын 56 жилийн хугацаанд 0-5 мм элс 91.29 мян.м³, 5-10 мм дайрга 1703.3 мян.м³, 10-20 мм дайрга 426.4 мян.м³ бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэнэ.

12.Олборлолтын явцад техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлуудыг MNS5915:2008, MNS5916:2008, MNS5918:2008, MNS5850:2008 зэрэг Монгол улсын стандарт зааварчилгааны дагуу гүйцэтгэж, уулын ажлын үр дүнд үүссэн ухашийг нөхөн дүүргэж тэгшлэх, тухайн бүсийн уур амьсгалын нөхцөл байдалд тохирсон мод, бутлаг ургамлаар биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлуудыг хийж гүйцэтгэхээр зардлыг төсөлд тусгасан байна.

13.Байгаль орчныг хамгаалах нөхөн сэргээлт ба хаалтын зардалд нийт 56 жилийн хугацаанд 3477.8 сая төгрөг зарцуулахаар тооцсон байна. Үүнээс байгаль орчин хамгаалах зардалд 350.7 сая төгрөг, техникийн нөхөн сэргээлтийн зардалд 1184.4 сая төгрөг, биологийн нөхөн сэргээлтийн зардалд 1567.4 сая төгрөг, төслийн хаалтын зардалд 375.3 сая төгрөг зарцуулахаар тусгажээ.

14.Уурхайн нийт хөрөнгө оруулалтын хэмжээ 4180.9 сая.төгрөг, төслийн нийт хугацаанд НӨАТ-ын дараах 47.42 тэрбум төгрөгийн борлуулалтын орлого олж, 35.95 тэрбум төгрөгийн зардал гарган, 14.51 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашиг олж, хөрөнгө оруулалтаа ашиглалтын 2.8 жилийн хугацаанд нөхөхөөр тооцжээ.

15.Төслийн эхний 56 жилийн хугацаанд нийт 18.41 тэрбум төгрөгийн үйл ажиллагааны мөнгөн урсгал бий болох бөгөөд 10%-ийн хорогдуулалтын норм тооцсон өнөөгийн цэвэр үнэ цэнэ 9.5 тэрбум төгрөг, өгөөжийн дотоод норм 64.15% гарсан нь төсөл эдийн засгийн хувьд үр ашигтайгаар хэрэгжих боломжтой гэж үзжээ.

16.Төсөл хэрэгжсэнээр улс, орон нутгийн төсөвт эхний 56 жилийн хугацаанд 11.62 тэрбум төгрөгийг татвар төлбөр хэлбэрээр төвлөрүүлэх ба 52 хүний ажлын байр шинээр бий болохоор төсөлд тусгажээ.

17.Төсөлд шаардлагатай мэргэжлээр Монгол улсын иргэдийг бэлтгэх, тэдгээрийг ажлын байраар хангах нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх, нийгмийн өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлж байгаль орчныг нөхөн сэргээх, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байхыг ЭБМЗ-өөс даалгаж байна.

18.Техник, эдийн засгийн үндэслэл нь уншихад ойлгомжтой, цэгц дараалал сайтай, мэргэжлийн түвшинд чанартай сайн боловсруулсан, уурхайг эхлэн байгуулж үйлдвэрлэл явуулах бүхий л шат дамжлага буюу үйл ажиллагааг хамарсан, уулын ажлын төлөвлөгөө боловсруулах зэрэгт туслах үндсэн баримт бичиг болжээ.

19. Энэхүү техник, эдийн засгийн үндэслэл нь ЭБЭХ-ийн сайдын 2012 оны 04 дүгээр сарын 17-ны өдрийн 074-р тушаалаар баталсан "Ашигт малтмалын баялгийн урьдчилсан үнэлгээ, ашигт малтмалын ордын нөөцийг ашиглах боломжийн урьдчилсан үнэлгээ, уул уурхайн төслийн техник, эдийн засгийн үндэслэлд тавигдах үндсэн шаардлагууд ба техник, эдийн засгийн үндэслэл хүлээн авах журам"-ын дагуу гүйцэтгэгдсэн байна гэж үзлээ

20. Засгийн газрын 379-р тогтоолоор батлагдсан "Тусгай зориулалтын авто зам замын байгууламж барих, ашиглах журам" – г тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч компани нь мөрдөж ажиллахыг анхааруулж байна

21. Техник-эдийн засгийн үндэслэлд тусгагдсан техник, технологийн сонголт, уулын ажлын төлөвлөлт, цахилгаан болон усан хангамж, дэд бүтэц, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлт, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй, төслийн эдийн засгийн үнэлгээг боловсруулсан Уул уурхайн зураг төслийн "Кеестон ресурс" ХХК хариуцах, түүний үнэн бодит байдал, чанарт гаргасан дүгнэлтийг шинжээч Монгол улсын зөвлөх инженер С.Алтанхуяг хариуцах.

22. Техник-эдийн засгийн үндэслэлд тусгасан уурхайн хүчин чадал, техник тоног төхөөрөмж, технологи, эдийн засгийн тооцоог өөрчлөх тохиолдолд уг техник-эдийн засгийн үндэслэлд тодотгол хийлгэж, ЭБМЗ-ийн салбар хуралдаанаар хэлэлцүүлж байх нь зүйтэй.

23. Захиалагч компани Техник-эдийн засгийн үндэслэлийг хүлээн авах тухай Геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн Төрийн захиргааны байгууллагын шийдвэр гарснаас хойш 5 хоногт багтаан Техник-эдийн засгийн үндэслэлийг Эрдэс баялгийн мэдээллийн технологийн төвд холбогдох шаардлагад нийцүүлэн хүлээлгэн өгөх үүрэгтэй. Энэ үүргээ хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд Геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн Төрийн захиргааны байгууллагын дарга гаргасан шийдвэрээ түдгэлзүүлэх, цуцлах эрхтэйг анхааруулах нь зүйтэй.

Техник-эдийн засгийн үндэслэлд хийсэн шинжээчийн дүгнэлт, зөвлөлийн гишүүдийн саналыг үндэслэн Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн Салбар хуралдаанаас Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргад Ашигт малтмалын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.4, 48 дугаар зүйлийн 48.4, Газрын хэвлийн тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.2 дахь хэсгүүд болон энэ дүгнэлт, холбогдох хуулийн заалтуудыг тус тус үндэслэн "Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэгт Овоот нэртэй ордын хэсгийг ил аргаар ашиглах төслийн техник-эдийн засгийн үндэслэл"-ийг хүлээн авах шийдвэр гаргахыг уламжлахаар шийдвэрлэв.

ТАНИЛЦСАН:

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Б.МӨНХТӨР

ХУРАЛДААНЫГ УДИРДСАН:

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН САЛБАР
ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Б.ДЭЛГЭРЖАРГАЛ

БОЛОВСРУУЛСАН:

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН
ЗӨВЛӨЛИЙН САЛБАР ЗӨВЛӨЛИЙН
НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА

Э.БОЛД-ЭРДЭНЭ

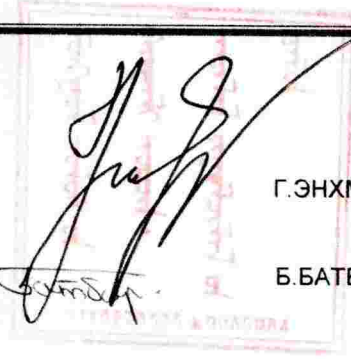
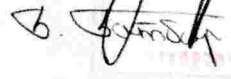
БАТЛАВ:

БОАЖЯ-НЫ ЕРӨНХИЙ ШИНЖЭЭЧ

Г.ЭНХМӨНХ

БОАЖЯ-НЫ ШИНЖЭЭЧ

Б.БАТБАЯР

**ДОРНОД АЙМГИЙН ХЭРЛЭН СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ ЧОЙБАЛСАН
БАРИЛГЫН ЧУЛУУНЫ ОРДЫН ЗҮҮН ХЭСЭГ ОВООТ НЭРТЭЙ
ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
НӨЛӨӨЛЛИЙН НАРИЙВЧИЛСАН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

(Жилийн хүчин чадал 40.0 мян.м³ барилгын чулуу)
Тусгай зөвшөөрлийн талбайн дугаар MV-21000063 (ДО-002А)

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ:

"ДОЦ" ХХК-ИЙН ЗАХИРАЛ

Б.БАЗАРГҮР

ҮНЭЛГЭЭ ХИЙСЭН МЭРГЭЖЛИЙН БАЙГУУЛЛАГА:

"САУТ ВОЛИ" ХХК-ИЙН
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

Э.ДАВААЖАВ

Байгаль орчны хяналт
шинжилгээний хөтөлбөрт ажлын
судалгааны тайлан

“ДОЦ” ХХК

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН “УРГАМЛЫН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН”

БОЛОВСРУУЛСАН:

“ДАЛАНГИЙН ХӨШӨӨТ” ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ *Д. Энхжин* Д.ЭНХЖИН/

УЛААНБААТАР ХОТ
2024 ОН

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг “Овоот” нэртэй ордыг “ДОЦ” ХХК-ийн эзэмшдэг ДО-002А ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй 26,67 га талбай нь Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын 6-р багийн нутаг дэвсгэрт оршдог.

“Овоот” нэртэй талбай нь Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 650 км-т Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт Чойбалсан хотоос баруун тийш 7.5 км-т Хэрлэн голын хойд талд 803.0 тоот өндөрлөгтэй Овоот уулаас ЗХ 70 хэмээр 500 метр зайд М-50-133 хавтгайд байрлана.

Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (БОХШХ) нь уурхайн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл болон агуулахыг ашиглах явцад гарч болзошгүй эрсдэлийн үед байгаль орчинд бий болох бохирдол, доройтлыг тодорхойлох зорилготой заавал хэрэгжүүлэх баримт бичиг юм. Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн нөлөөлөлд өртөх орчин тус бүрийг хянах гол үзүүлэлтүүд, хяналт шинжилгээ хийх давтамж, шинжлэх арга, дээж авах, хадгалах, тээвэрлэх шинжлэхэд баримтлах стандарт шаардлага зэргийг багтаасан болно. БОХШХ-ийг хэрэгжүүлэхдээ энд заагдсан бохирдуулах эх үүсвэрүүдийг хянах Монгол Улсын хууль тогтоомж, стандартчилагдсан арга зүйн хязгааруудыг баримтлах шаардлагатай ба дээрх эрх зүйн актууд, стандартууд шинэчлэгдвэл түүний шинэчилсэн хувилбарыг мөрдөж ажиллах ёстой. Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж үр дүнг нь доорхи асуудлуудыг тодорхойлох, үнэлэхэд ашиглана. Үүнд:

- ✦ Анх таамагласан сөрөг нөлөөллүүдийн хэмжээ, үр дагавараас бодит сөрөг нөлөөлөл, түүний үр дагавар хир зөрж байгааг,
- ✦ Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилт болон холбогдох эрх зүйн баримт бичиг, стандарт, дүрэм журамтай нийцэж байгаа эсэхийг,
- ✦ Нөлөөллүүдийн эрчим, буурах эсвэл ихэсч байгааг,
- ✦ Төслийн БОХТ-ний нийт үр ашгийг үнэлэх зэрэг орно.
- ✦ Энэхүү хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, батлагдсан арга зүйг баримтлан стандартчилагдсан багаж, хэрэгслээр дээж, шинжилгээ хийх болон өгөгдлийг боловсруулах ажлыг төслийн байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтанууд удирдан явуулна.

Мөн ордын олборлолт болон үйл ажиллагааг удирдан явуулж буй компани болон бусад гүйцэтгэгч, гэрээлэгч нар энэхүү БОХШХ-ийг үйл ажиллагаандаа баримтлах шаардлагатай.

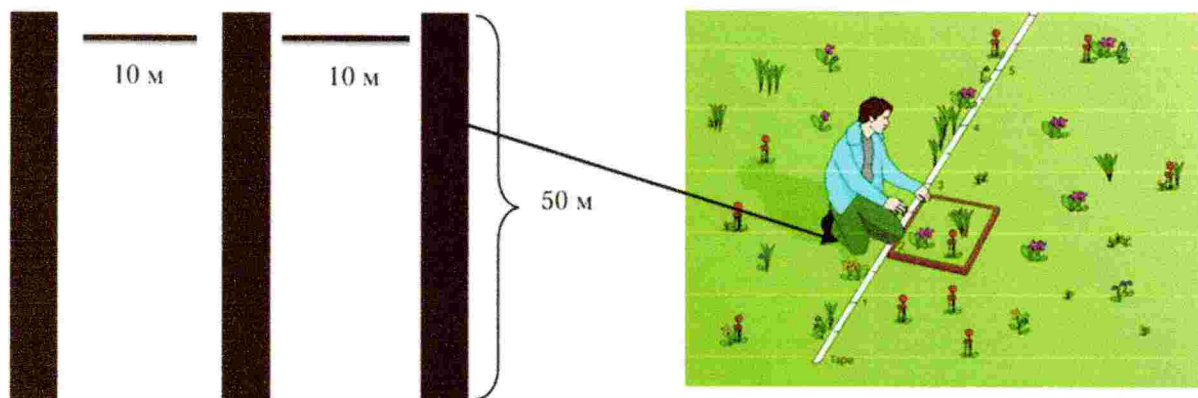
Энэхүү БОХШХ-ийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төсвийг тусгасан гүйцэтгэлийн менежментийн төлөвлөгөөг төслийн байгаль орчны асуудал хариуцсан зөвлөх болон ажилтнууд мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлэн хяналт шинжилгээг өгөх хэрэгтэй. Гарсан дүгнэлтүүдийг байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан нэгтгэн, зохих анализыг хийж холбогдох газруудад мэдэгдэж байвал зохино.

Түүнчлэн БОХШХ-ийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр “Далангийн Хөшөөт” ХХК-тай 2024-05-16 өдрийн 24/006 тоот Байгаль орчны хяналт-шинжилгээний ажил гүйцэтгэх гэрээг байгуулан ажиллаж байна.

УРГАМЛЫН СУДАЛГАА

бүх ургамлын зүйлийг тодорхойлж, ерөнхий болон ургамлын зүйлийн эзлэх бүрхэцийг хувиар тодорхойлон гаргалаа.

Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг “Овоот” нэртэй ордын ургамлан бүрхэвчийг тодруулан хээрийн судалгааны ажлыг Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутгаар хээрийн бэлчээрт 4 удаа хийж гүйцэтгэв. Эхний судалгаараа ажиглалтын 2 цэгт, хоёр дахь судалгаагаар Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын судалгааны талбайд 2 цэгт тус тус бичиглэл хийлээ.

Зураг №1. Шугам цэгийн арга

Зураглалын арга: Судалгааны талбайн ургамалжилтын тархац, бүлгэмдлийн хил хязгаарыг тогтоохдоо “GPS” -ээр цэгийг тодорхойлж, ургамалжилтын өнгө газрын гадарга уул толгод баримжаалан “google” болон Монгол орны ургамалжилтын зураг, өндрийн тоон загвар, 1:100000 масштабтай байр зүйн зургуудыг давхцуулан түүнд тэмдэглэл хийж, ажиглалт хэмжилтийн цэг бүрээр зургийн тайллыг гарган бага масштабтай ургамалжилтын зургийг зохиов. Зураглалыг “ArcGIS 10.5” буюу газарзүйн мэдээллийн системийн программ хангамжийг ашигласан.

Судалгааны үр дүн

Ургамлын зүйлийн бүрдэл:

Судалгааны талбайн нь цөлийн хээрийн бэлчээр бөгөөд 1 бүлгэмдэлд 9 овгийн 18 төрлийн нийт 22 зүйл ургамал бүртгэгдсэн. Энэхүү ургамал нь амьдралын хэлбэрийн хувьд

✚ сөөг	2,
✚ олон наст өвс	13,
✚ ганц ба хоёр наст	7 зүйл ургамал тус тус тэмдэглэгдэв.

Судалгаа хийсэн талбайн ургамлын зүйлийн жагсаалт:

Хүснэгт №1. Судалгаа хийсэн талбайн ургамлын зүйлийн жагсаалт

№	Зүйлийн Латин нэр	Зүйлийн Монгол нэр	Амин хэлбэр
1. Poaceae-Биелэгтэн			
1	<i>Achnatherum splendens</i>	цагаан Дэрс	Олон наст
2	<i>Cleistogenes songorica</i>	зүүнгарын Хазаар өвс	Олон наст
3	<i>Stipa gobica</i>	говийн Хялгана	Олон наст
4	<i>Chloris virgata</i>	саваан Булган сүүл	Нэг наст
5	<i>Eragrostis minor</i>	бага Хургалж	Нэг наст
6	<i>Setaria viridis</i>	ногоон хоног Будаа	Нэг наст
2. Fabaceae-Цандуйтан			
7	<i>Caragana stenophylla</i>	нарийн Навчит харгана	Сөөг
8	<i>Oxytropis aciphylla</i>	өргөст Ортууз	Сөөг
9	<i>Astragalus melilotoides</i>	хошоон Хунчир	Олон наст
3. Asteraceae-Гол гэсэртэн			
10	<i>Artemisia adamsii</i>	адамсын Шарилж	Олон наст
11	<i>Artemisia frigida</i>	агь Шарилж	Олон наст
12	<i>Artemisia scoparia</i>	ямаан Шарилж	Нэг наст
13	<i>Echinops Gmelinii</i>	гмелиний Тайжийн жинс	Олон наст
14	<i>Heteropappus hispidus</i>	арзгар Согсоолж	Олон наст
15	<i>Scorzonera divaricata</i>	дэрэвгэр Хависгана	Олон наст
4. Chenopodiaceae- Луультаг			
16	<i>Kochia prostrata</i>	дэлхээ Тогторгоно	Олон наст
17	<i>Salsola arbuscula</i>	модлоглог Бударгана	Сөөг
18	<i>Bassia dasyphylla</i>	үслиг Манан хамхаг	Нэг наст
19	<i>Chenopodium album</i>	цагаан Лууль	Нэг наст
20	<i>Corispermum mongolicum</i>	монгол Хамхуул	Нэг наст
21	<i>Halogeton glomeratus</i>	баг Хуш хамхаг	Нэг наст
22	<i>Salsola collina</i>	толгодын Бударгана	Нэг наст
5. Rosaceae-Сарнайтан			
23	<i>Potentilla bifurca</i>	имт Гичгэнэ	Олон наст
24	<i>Sibbaldianthe adpressa</i>	налчгар Хэрээ хошуу	Олон наст
6. Brassicaceae-Тоонолжин цэцэгтэн			
25	<i>Dontostemon senilis</i>	өтлүүн Багдай	Олон наст
26	<i>Lepidium densiflorum</i>	бөөн Цэцэгт цангуу	Нэг наст
27	<i>Ptilotrichum canescens</i>	бууралдуу Янгиц	Олон наст
7. Liliaceae-Сараанатан			
28	<i>Allium polyrhizum</i>	Таана	Олон наст
29	<i>Asparagus gobicus</i>	говийн Хэрээн нүд	Олон наст
8. Labiatae-Уруул цэцэгтэн			
30	<i>Lagochilus ilicifolius</i>	ямаан Ангалзуур	Олон наст
31	<i>Panzeria lanata</i>	үсгүй Нохойн хэл	Олон наст
9. Convolvulaceae-Сэдэргэнийн овог			
32	<i>Convolvulus ammanii</i>	амманы Сэдэргэнэ	Олон наст
10. Iridaceae-Цахилдагтан			
33	<i>Iris bungei</i>	бунгийн Цахилдаг	Олон наст
11. Zygophyllaceae-Хотирын овог			
34	<i>Peganum nigellastrum</i>	өмхий Харлаг өвс	Олон наст

**“ДОЦ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

Дорнод аймгийн бэлчээрийн ургамалжилтын хэв шинж:

Хүснэгт №2. Дорнод аймгийн бэлчээрийн ургамалжилтын хэв шинж

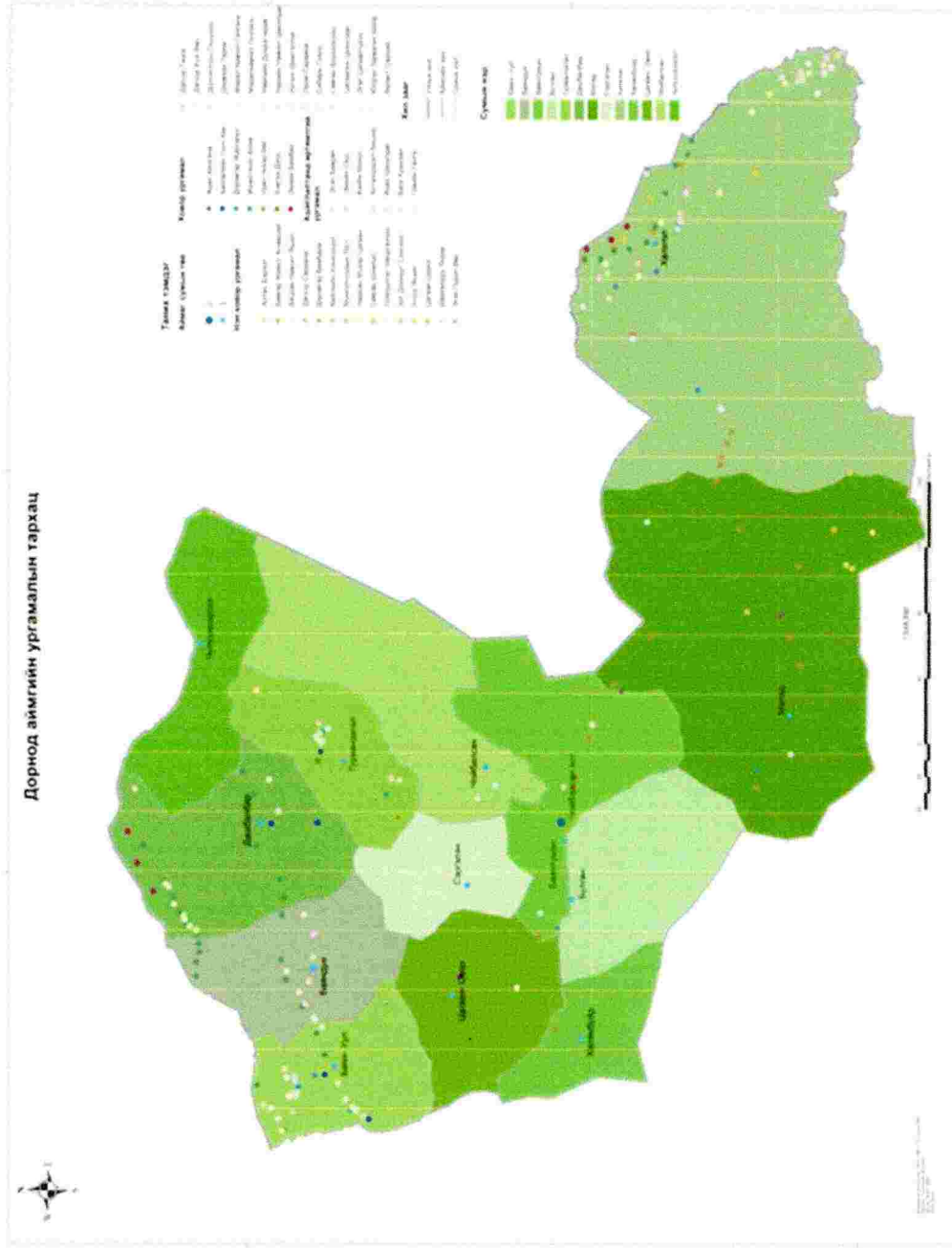
№	Бэлчээрийн хэв шинж	Хамрах нутаг	Хамрах талбай, мян.га	Ургац ш/га	Голлох зүйл
1	Хазаар өвс-хялганат	Хөлөнбуйр сумын хойт хэсэг Хэрлэн сумын зүүн урдуур	700 орчим	17	<i>Stipa descipiens</i> <i>Stipa klemenzi</i> <i>Stipa baicalensis</i> , <i>Stipa grandis</i>
2	Агь-хялганат	Баянтүмэн Хэрлэн Баяндун	-	8-10	<i>Potentilla acaulis</i> , <i>Aster biennis</i> , <i>Carex durivuscula</i> , <i>Cleistogenes squarrosa</i> , <i>Poa botryoides</i> , <i>Koeleria macrantha</i> , <i>Allium anisopodium</i> ,
3	Зүр өвст	Баянтүмэн Гурванзагал Хэрлэн	-	-	<i>Stipa sibirica</i> , <i>Poa attenuata</i> , <i>Carex korjinskyi</i> , <i>Allium anisopodium</i> , <i>Hemerocallis minor</i> , <i>Iris dichotoma</i> , <i>Polygonium divaricatum</i> , <i>Saposhnikovia divaricata</i> , <i>Gypsophylla dahurica</i> , <i>Clematis hexapetala</i>
4	Алаг өвст хээр	Баянтүмэн Хэрлэн Баяндун	-	18	<i>Vupleurum scorzonerifolium</i> , <i>Thalectrum petaloideum</i> , <i>Arctogeron gramineum</i> , <i>Orostachys spinosa</i> , <i>Potentilla leucophloe</i>

“ДОЦ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Дорнод аймгийн ургамлын тархац

СУМЫН НЭР	ТАЛБАЙ
Баян-Уул	457655.60
Баяндун	601597.40
Баянтүмэн	827660.700
Булган	704342.2
Дашбалбар	860976.100
Хөлөнбуйр	375798.000
Сэргэлэн	407580.300
Цагаан-Овоо	636645.60
Гурванзагал	496058.4
Магад	2158135.5
Халхгол	2500894
Хэрлэн	21366.74
Чойбалсайн	959555.69
Нийт	11008266.23

Зураг №2. Дорнод аймгийн ургамлын тархац

**“ДОЦ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

Дорнод аймгийн бэлчээрийн чадавхи:

Хүснэгт №3. Дорнод аймгийн бэлчээрийн чадавхи

СУМЫН НЭР	ТАЛБАЙ	1га бэлчээрийн малд идэглэх жилийн дундаж ургац /ц	Тэжээлийн Нөөц /мян тн/	1га бэлчээрт байх мал /хонь толгой/	1 хонь толгойд ногдох бэлчээрийн .га	Бэлчээрийн чадавхи мян.хонь толгой мал
Баян-Уул	457655.60	3,2	146.4	0.6	1.6	276.3.
Баяндун	601597.40	3,2	1925.1	0.6	1.6	363.2
Баянтүмэн	827660.700	3,2	264.8	0.6	1.5	156.1
Булган	704342.2	3,2	225.3	0.6	1.6	132.8
Дашбалбар	860976.100	3,2	2755.1	0.6	1.6	162.4
Хөлөнбуйр	375798.000	3,2	120	0.56	1.6	226.4
Сэргэлэн	407580.300	3,2	130.4	0.6	1.6	246
Цагаан-Овоо	636645.60	3,2	203.7	0.6	1.6	384.3
Гурванзагал	496058.4	4	1850891.5	0.65	1.6	324718
Магад	2158135.5	2.1	4532084.6	0.4	1.6	795102.6
Халхгол	2500894	3.9	9753487.8	0.7	1.6	1711138
Хэрлэн	21366.74	3.3	29510.1	1.2	1.6	5177
Чойбалсан	959555.69	3.2	4877.7	0.3	1.6	856
Нийт	11008266.23	3.271428571	16176622.5	0.616153846	1.6	2838662.8

**“ДОЦ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

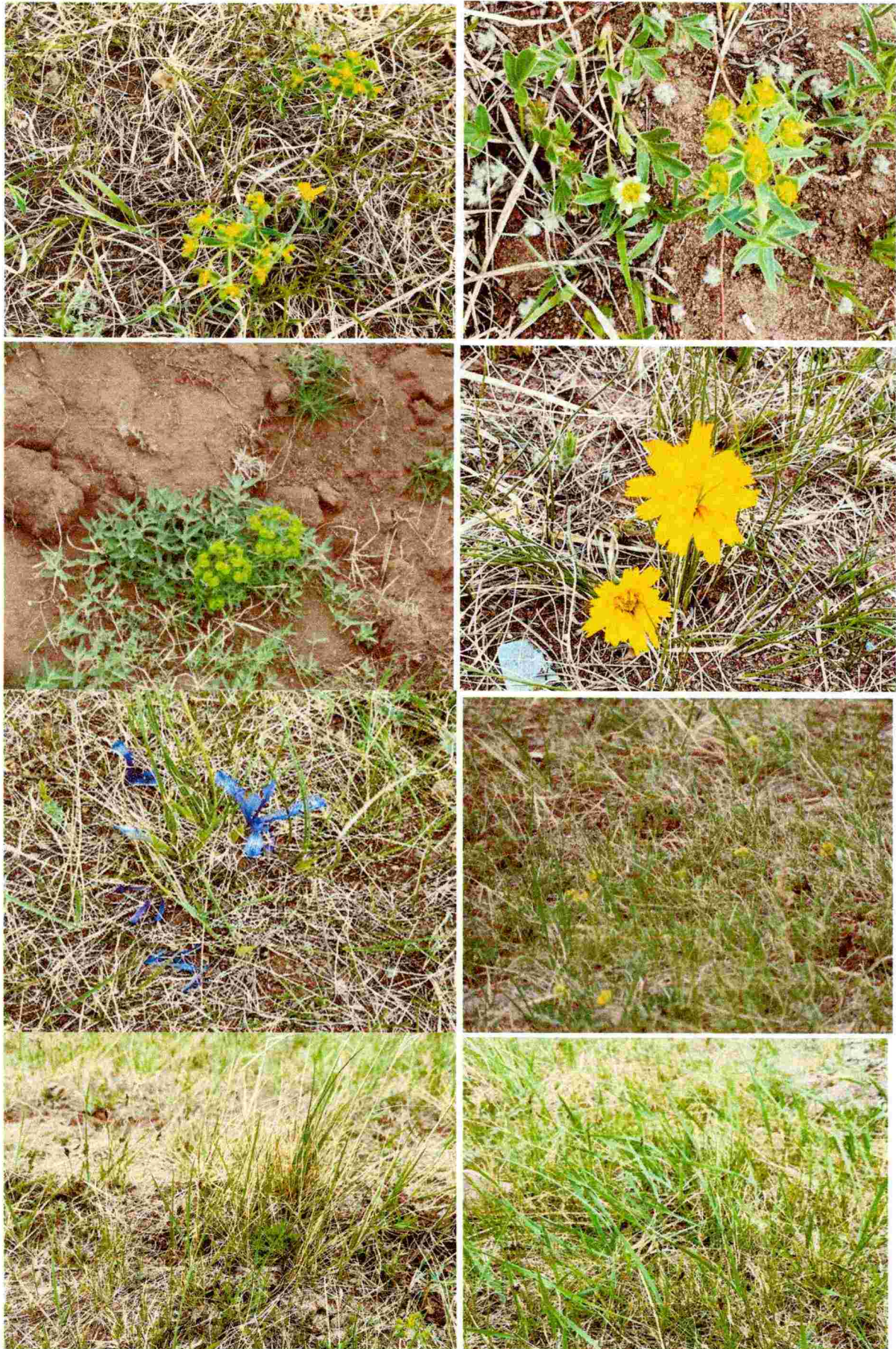

Нэн ховор, ховор болон ашиглалтанд өртөмтгий ургамлын тархац:

Хүснэгт №4. Нэн ховор, ховор болон ашиглалтанд өртөмтгий ургамлын тархац

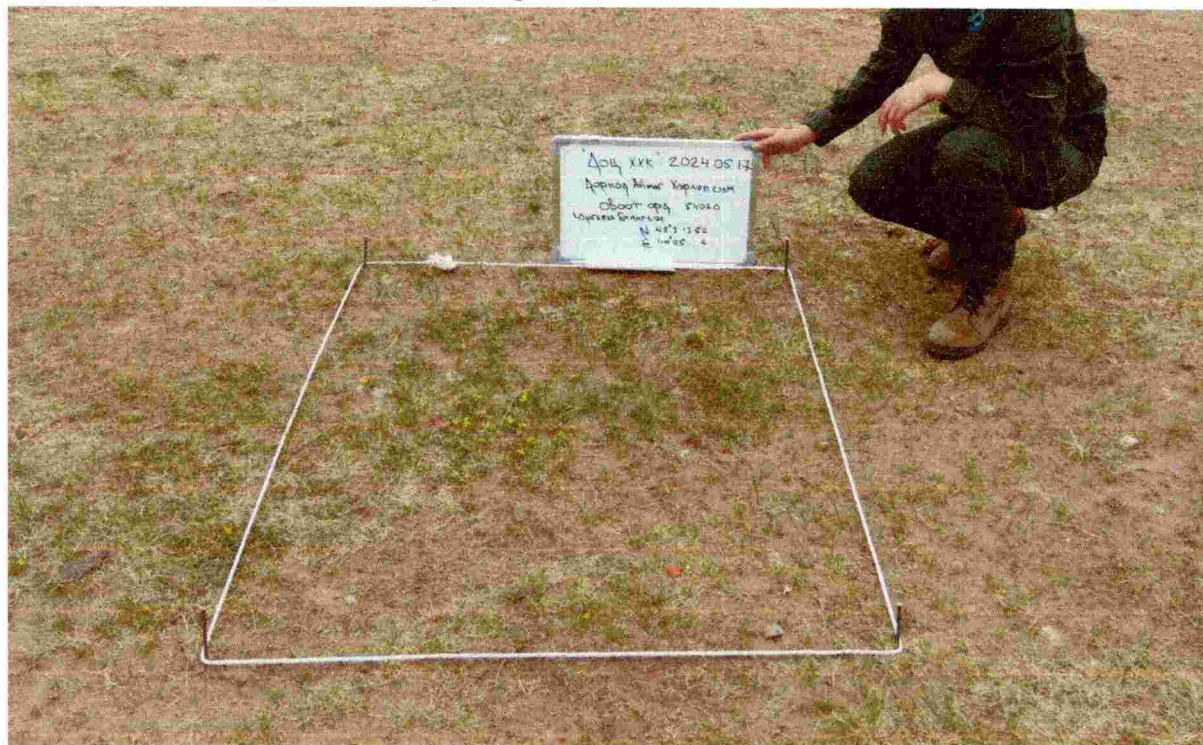
ХЭРЛЭН СУМ

Ургамлын статус	Ургамлын зүйл	Тэмдэглэгдсэн газар
Нэн ховор	-	-
Ховор ургамал	Урал чихэр өвс	Аймгийн төв орох замд, Атар бригадын орчим
Ашиглалтанд өртөмтгий	Марал навчит гичгэнэ	Сумын төв орчим
	Эмийн сөд	Сумын нутгаар
	Наггар таван салаа	Сумын нутгаар

Зураг №4. Төслийн талбайн ургамалжилт

Ургамлан бүлгэмдэл Төслийн талбай ерөнхийдөө техникийн нөлөөгөөр талхлагдсан сөөг – алаг өвс-үетэнт бүлгэмдэл нь уулын чулуурхаг хажууд түлхүү тархан ургах бөгөөд уг бүлгэмлийг төлөөлүүлэн төслийн талбайд ургамлын бичиглэл хийв. **Ургамлын бичиглэл** – I N 48° 3'13.52, E 114°25'9.67 д.т.д 1056 м ургамлын бичиглэлийг 1x1 м² талбайд хийв. Ургамлын тусгагын бүрхэц 50 – 60%, 1м² талбайд хавар ± 10 зүйл бүртгэгдсэн бөгөөд сөөг ургамлаас удвал навчит тавилгана (*Spiraea aquilegifolia*), үет ургамлаас хялгана *Stipa sibirica*, Нангиад Цагаан Суль (*Elymus chinensis*) Сибирь зүр өвс (*Filifolium sibiricum*), Саман Ерхөг (*Agropyron cristatum*), 15 – 20%, алаг өвснөөс Ацан Цахилдаг (*Iris dichotoma*), Ишгэн Шарилж (*Artemisia dracuncululus*), Нумраа Хунчир (*Astragalus adsurgens*), Их Тавансалаа (*Plantago major*), Эмийн Сөд өвс (*Sanguisorba officinalis*), Нүцгэн Намуу (*Papaver nudicaule*), хөх яргуй (*Pulsatilla turczaninovii*, *P. flavescens*), зэрэг ургамлууд тохиолдож байна. Ургамлын ерөнхий бүрхэц 40-45 %, хайрга чулуун бүрхэц 20-30 %, ургамлын дундаж өндөр 15-20 см, талхлагдлын зураг багаас дунд зэрэг байна.

Зураг №5. Ургамлын бичиглэл, ургацын дээж авч буй байдал

Ургамлан бүлгэмдэл Төслийн судалгааны талбайн баруун хойд захад нарийн жалга дагаж хиаг – алаг өвс – улалж тархан ургах бөгөөд уг бүлгэмлийг төлөөлүүлэн төслийн талбайд ургамлын бичиглэл хийв.

Ургамлын бичиглэл – 2 N 48°3'1.45, E 114°25'8.01, д.т.д. 971 м-т орших 1x1 м² талбайд хавар 5 сард ± 8 зүйл бүртгэгдсэн бөгөөд зун ± 12 зүйл тохиолддог байна. Энд ширэг улалж (*Carex duriuscula*), Нангиад Цагаан Суль (*Elymus chinensis*) 25%-иар зонхилж, алаг өвснөөс галуун гичгэнэ (*Potentilla anserine*), Их Тавансалаа (*Plantago major*), Эмийн Сөд өвс (*Sanguisorba officianalis*), Нугын Шумтэглэй (*Geranium pratense*) зэрэг ургамлууд тохиолдох бол нугын дээд хэсгээх нарийн ам хөндийг дагаж сөөг Жижигнавчит Харгана (*Caragana microphylla*) 3%, Соргүй Согоовор (*Bromus inermis*), Томцэцэгт Дурваа, Даагансүүл (*Koeleria macrantha*) 10%, Хонин Ботууль (*Festuca ovina*), Сибирь Ботууль (*Festuca sibirica*), Сибирь Биелэг (*Poa sibirica*) зэрэг үетэн 3-5%-ийн, Маралнавчит Шарилж (*Artemisia tanacetifolia*), Дэлбээрхүү Буржгар (*Thalictrum petaloidum*), Эгэл Өрөмтүүл (*Galium verum*), Одой Далантүрүү (*Stellera chamaejasme*), Эмийн Сөд өвс (*Sanguisorba officianalis*), Турчаниновын Яргуй (*Pulsatilla turczaninovii*), Ацан Цахилдаг (*Iris dichotoma*) Одой Сараана (*Lilium pumilum*) зэрэг алаг өвс 1-5% -ийн бүрхэцтэй харин хотгор газраар Шивүүрт Сарнай (*Rosa acicularis*), Маралнавчит Гичгэнэ (*Potentilla tanacetifolia*), Эгэл Өрөмтүүл (*Galium verum*) зэрэг зүйлүүд бөөгнөрч ургадаг. Бүлгэмдлийн ерөнхий тусгагийн бүрхэц хавар 20% байна. Ургамлын дундаж өндөр 5 см. Ургамлан нөмрөг төлөв байдлын хувьд хүн технологийн нөлөөгөөр өөрчлөлтөнд их орсон байна. Энд ургамлын биомасс 50 см² талбайд 10 гр байна.

Зураг №6. Ургамлын бичиглэл, ургацын дээж авч буй байдал

Ургамлан бүлгэмдэл Судалгааны талбайд Үетэн - Алаг өвс – Зүр өвст нугажуу хээр нь жалгийн хажуу, нарийн ам, хөндийг дагаж тохиолдох бөгөөд уг бүлгэмлийг төлөөлүүлэн төслийн талбайд ургамлын бичиглэл хийв.

Ургамлын бичиглэл – 3 N 48°3'1.93, E 114°25'21.36 д.т.д. 1020 м-т орших 1x1 м² талбайд хийв, 1м² талбайд ± 20 – 25 зүйл ургамал тохиолдох бөгөөд Сибирь Цагаансуль (*Elymus sibiricum*) 35%-иар зонхилж, Пумпеллийн Согоовор (*Bromus pumPELLIANA*), Хонин Ботууль (*Festuca ovina*), Сибирь Ботууль (*Festuca sibirica*), Сибирь Биелэг (*Poa sibirica*) зэрэг үетэн 3-10%-ийн, Маралнавчит Шарилж (*Artemisia tanacetifolia*), Дэрвээн Буржгар (*Thalictrum simplex*), Нугын Шимтэглэй (*Geranium pratense*), Алтанзул, Шар хумхаал (*Нemerocallis minor*), Эгэл Өрөмтүүл (*Galium verum*), Хулганын Гиш (*Vicia cracca*), Хос Гиш (*Vicia unijuga*), Одой Далантүрүү (*Stellera chamaejasme*), Эмийн Бамбай (*Valeriana officianalis*), Эмийн Сөд өвс (*Sanguisorba officianalis*), Шар Яргуй (*Pulsatilla flavescens*), Турчаниновын Яргуй (*Pulsatilla turczaninovii*), Одой Сараана (*Lilium pumilum*) зэрэг алаг өвс 1-5%-ийн бүрхэцтэй харин хотгор газраар Шивүүрт Сарнай (*Rosa acicularis*), Маралнавчит Гичгэнэ (*Potentilla tanacetifolia*), Эгэл Өрөмтүүл (*Galium verum*) зэрэг зүйлүүд бөөгнөрч ургадаг бол үетэн - Алаг өвс – Зүр өвст нугажуу хээрийн дээд хэсгээр сөөг – үетэн – алаг өвст бүлгэмдэл буюу удвал навчит тавилгана (*Spiraea aquilegifolia*) зонхилсон уулын хажуу бэл залган ургана. Бүлгэмдлийн ерөнхий тусгагийн бүрхэц 80-90% байна. Ургамлын дундаж өндөр 10 см, ургамлын биомасс хавар 50 см² талбайд 46 гр байна. Ургамлан нөмрөг төлөв байдлын хувьд ерөнхийдөө өөрчлөлтөнд бага орсон хэдий бэлчээрийн малын хөлийн нөлөөлөлд бага зэрэг орсон байна.

Зураг №7. Ургамлын бичиглэл, ургацын дээж авч буй байдал

Ургамлан бүлгэмдэл Төслийн судалгааны талбайн зүүн урд захад зам дагуу хиаг – алаг өвс – улалж тархан ургах бөгөөд уг бүлгэмлийг төлөөлүүлэн төслийн талбайд ургамлын бичиглэл хийв.

Ургамлын бичиглэл – 4 N 48°3'13.47, E 114°25'9.59, д.т.д. 971 м-т орших 1x1 м² талбайд намар 9 сард ± 6 зүйл бүртгэгдсэн бөгөөд зун ± 11 зүйл тохиолддог байна. Энд ширэг улалж (*Carex duriuscula*), Томцэцэгт Дурваа, Даагансүүл (*Koeleria macrantha*) 10%, Хонин Ботууль (*Festuca ovina*), Сибирь Ботууль (*Festuca sibirica*), Сибирь Биелэг (*Poa sibirica*) зэрэг үетэн 3-5%- ийн, Маралнавчит Шарилж (*Artemisia tanacetifolia*), Дэлбээрхүү Буржгар (*Thalictrum petaloidum*), Эгэл Өрөмтүүл (*Galium verum*), Одой Далантүрүү (*Stellera chamaejasme*), Эмийн Сөд өвс (*Sanguisorba officianalis*), Турчаниновын Яргуй (*Pulsatilla turczaninovii*), Ацан Цахилдаг (*Iris dichotoma*) Одой Сараана (*Lilium pumilum*) зэрэг алаг өвс 1-5% -ийн бүрхэцтэй харин хотгор газраар Шивүүрт Сарнай (*Rosa acicularis*), Маралнавчит Гичгэнэ (*Potentilla tanacetifolia*), Эгэл Өрөмтүүл (*Galium verum*) зэрэг зүйлүүд бөөгнөрч ургадаг. Бүлгэмдлийн ерөнхий тусгагийн бүрхэц хавар 50% байна. Ургамлын дундаж өндөр 5 см. Ургамлан нөмрөг төлөв байдлын хувьд хүн технологийн нөлөөгөөр өөрчлөлтөнд их орсон байна. Энд ургамлын биомасс 50 см² талбайд 10 гр байна.

Зураг №8. Ургамлын бичиглэл, ургацын дээж авч буй байдал

“ДОЦ” ХХК

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН “АМЬТНЫ СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН”

БОЛОВСРУУЛСАН:

“ДАЛАНГИЙН ХӨШӨӨТ” ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ

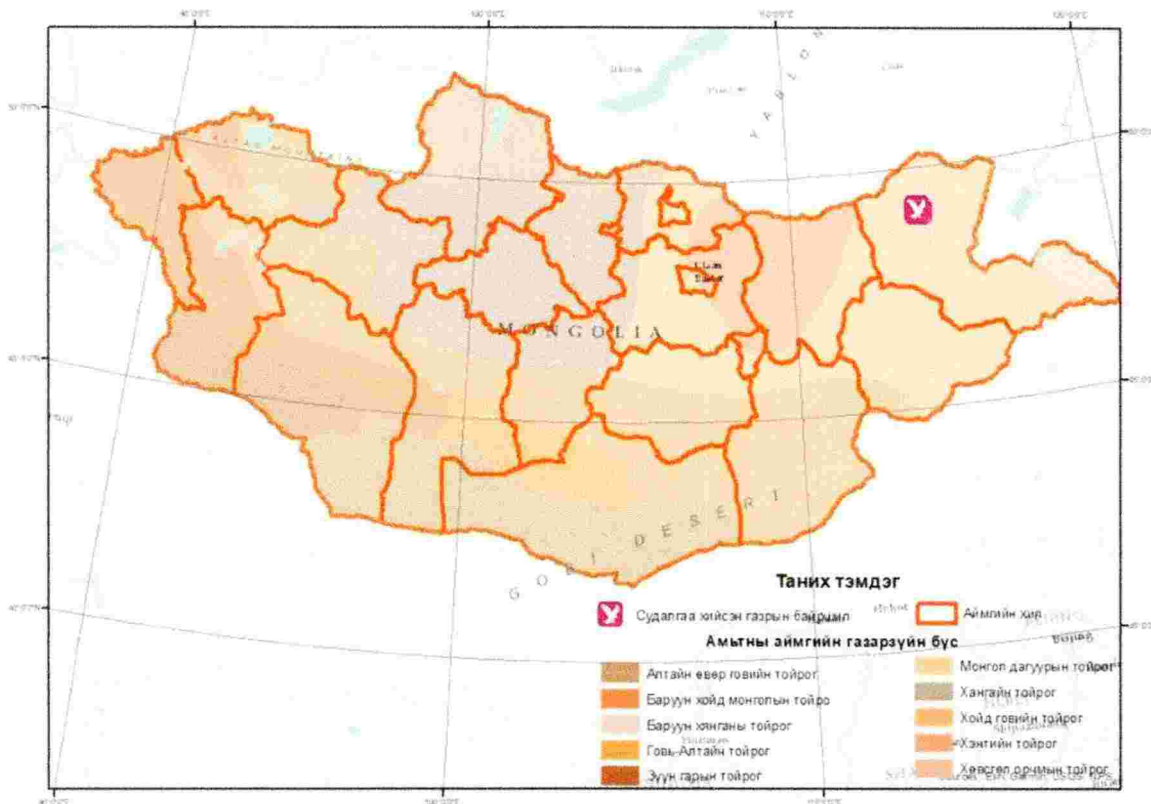
/Э.ЭНХЖИН/

УЛААНБААТАР ХОТ
2024 ОН

АМЬТНЫ АЙМАГ

Төсөл хэрэгжих бүс нутгийн амьтны аймгийн ерөнхий тойм.

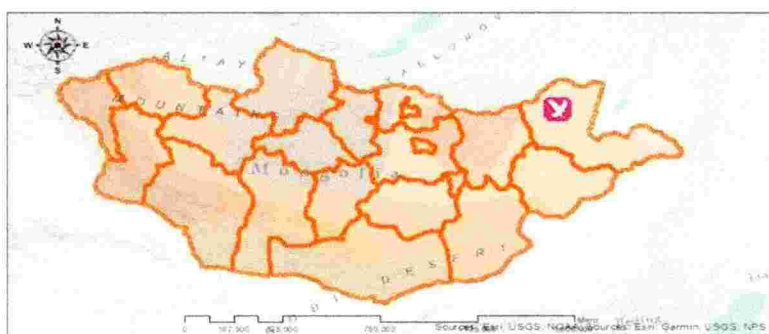
“ДОЦ” ХХК-ийн Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг “Овоот” нэртэй ордыг ил аргаар ашиглах судалгааны талбайн нь байрлах бөгөөд Монгол орны амьтны газарзүйн мужлалаар Дагуурын Монголын хээрийн тойрогт (Банников,1954) хамаардаг. Эндхийн зэрлэг хөхтний зүйлийн олонхи, ялангуяа жижиг хөхтний тархац, байршлын тойм аль нэг хэмжээгээр мэдэгдэж байгаа боловч нарийвчилсан тодорхой судалгаа бага юм. Төслийн нутаг бол Төв Азийн уугуул зүйл цагаан зээрийн нопуляцийн байршил, тоо толгой, үржлийн үндсэн голомт болдог (Дуламцэрэн, 2001) онцлогтой. Шувуудын хувьд Монголын болон Азийн, дэлхийн улаан номд бүртгэгдсэн, олон улсын конвенц / CITES/ -ийн хавсралтад бүртгэгдсэн тоо толгой нь ховордож байгаа цэн тогоруу, хар тогоруу, цагаан тогоруу, алаг тогоруу, нүүдлийн үедээ дайрч өнгөрдөг өөр хаана ч бүртгэгдээгүй *дорнын өрөвтас, халзан өрөвтас, ухаа шумбуур, хээрийн хавмгаалж, жагар хөхөө* зэрэг зүйлүүд дэлхийд ховордож байгаа *цэн тогоруу, харихараа тогоруу өвөгт тогоруунууд* өндөглөөд зусдаг. Монгол улсад 128 зүйл хөхтөн амьтан бүртгэгдсэн. Тус нутагт Хөхтөн амьтан дотор хээрийн хөхтний бүлгэмдэлд багтах Дагуур огдой, Цагаан зээр элбэг тархсан, Дагуур зурам, Орог зусаг, Дорнодын шишүүхэй, Хэргэлзэй оготно, Үлийн цагаан оготно хэвийн тархсан, Монгол тарвага, Дагуур зурам, Монгол чичүүл зэрэг амьтад цөөн тоогоор тархжээ

Зураг №9. Монгол орны амьтны аймгийн газар зүйн мужлал

Төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгаа.

Хээрийн судалгааны ажлыг цэгэн ажиглалт болон замналын мониторинг судалгааны аргаар хийж гүйцэтгэлээ. Судалгаанд хээрийн нөхцөлд түгээмэл хэрэглэдэг багаж, хэрэглэгдэхүүн болох газрын зураг (масштаб 1:100000), хоёр нүдний дуран (8x30), гэрэл зургийн аппарат (Nikon 5200), байршил тогтоогч (Garmin Etrex 72H), бал, харандаа, шугам, хулдаасан метр, судалгааны хүснэгт зэргийг ашигласан. Урд өмнө хийсэн судалгаа, ном бүтээлээс шүүн үзэхэд төслийн талбай орчим 234 зүйл шавьж, 2 зүйл хоёр нутагтан, 3 зүйл мөлхөгч, 23 зүйл шувуу, 18 зүйл хөхтөн амьтан тэмдэглэгдсэн байна. Харин бидний хийсэн хээрийн судалгааны явцад нийт 19 зүйл амьтан тэмдэглэсэн ба үүнээс хөхтөний 5 зүйл, шувуудын 14 зүйл байв. Судалгаа хийсэн хугацаа болон цаг агаарын байдлаас шалтгаалан мөлхөгчид, хоёр нутагтан, шавж ажиглагдах боломж хомс байлаа.

Таних тэмдэг

Судалгаа хийсэн газрын байршил	Аймгийн хил
Судалгааны бүсийн амьтдын зүйл	Амьтны аймгийн газарзүйн бүс
Алаг шаазгай	Алтайн өвөр говийн тойрог
Бор гөрөөс	Баруун хойд монголын тойрог
Бүжмич чоцого	Баруун хянганы тойрог
Бөөлжин өвөөлж	Говь-Алтайн тойрог
Дагуур галсуулт	Зуун гарын тойрог
Дагуур зурам	Монгол дагуурын тойрог
Дагуур номин	Хангайн тойрог
Дагуур олодой	Хойд говийн тойрог
Өвөөгт тогоруу	Хангиийн тойрог
Идлэг шонхор	Хөвсгөл орчмын тойрог
Монгол болжмор	
Талын жиргэмэл	
Хар хэрээ	
Хондон ангир	
Хөх цэгцгий	
Цагаан зээр	
Шар түрүүт цэгцгий	
Шилийн сар	

Зураг №10. Судалгааны явцад тохиолдсон амьтны байршил

Хөхтөн

Төсөл хэрэгжих газрын талбайд д.т.д 962 -1112 м-т өргөгдсөн бэсрэг уулсын энгэр, бэл хажуу, хөндийгөөр үетэн-алаг өвст хусан ой, алаг өвс-улалж- үетэнт ойн нугын, үетэн-алаг өвс-зүр өвст уулын хээрийн, тал хөндийн алаг өвс-үетэн-хиагт бүлгэмдэл зонхилсон амьдрах орчинд Бор гөрөөс (*Capreolus pygargus*), цагаан зээр (*Procapra gutturosa*) гэсэн 2 туруутан амьтан байршин нутаглах магадлалтай. Тиймээс эдгээр амьтад болон тэдгээрийн сэг зэмээр голлон хоололдог саарал чоно (*Canis lupus*), Тарважи бүргэд (*Aquila nipalensis*), Шар үнэг (*Vulpes Vulpes*), Хярс үнэг (*Vulpes corsac*) зэрэг махчид энд элбэгшдэг байна. Судалгааны хугацаанд бидэнтэй цагаан зээрийн нийт 3 сүрэг тааралдлаа. Нэг сүрэгт ноогдох бодгалийн дундаж тоо ойроцоогоор 13-120 тоо толгойгоор тэмдэглэгдсэн (нэг сүрэгт дунджаар 64 бодгаль). Цагаан зээр (*Procapra gutturosa*)-ийн гол сүрэг цайдам нуур, Хэрлэн голд төллөхөөр буцдаг ч зарим тохиолдолд ургамлын гарц, соргог бэлчээр дагаж үлдэн нутагших нь бий.

Төв азийн унаган зүйл, тархац нутаг, тоо толгой нь үлэмж хорогдсон цагаанзээр (*Procapra gutturosa*) сүүлийн жилүүдэд их тоотой ажиглагдах болсон. Цагаан зээрийн байрших хугацаа, тоо толгойн хэлбэлзэл нь цаг уур, идэш тэжээлийн хүрэлцээнээс ихээхэн хамаардаг.

Тус нутагт өвөл, намрын улиралд байршдаг цагаан зээр (*Procapra gutturosa*) нь ургамлын үр тараах, махан идэшт амьтад болоод зарим шувуудын хоол болох зэргээр тухайн экосистемдээ чухал үүрэгтэй амьтан юм. Өөрөөр хэлбэл Цагаан зээрийн нүүдлийг даган тухайн хугацаанд Саарал чоно, Бор бүргэд, Тарважи бүргэд Нөмрөг тас зэрэг махчин шувуудын байршил өөрчлөгдөж байдаг талтай.

Цагаан зээр нь Дэлхийн байгаль хамгаалах холбооны Улаан дансны шалгуураар, олон улсын (IUCN, Antelope specialist group, 2017) Ахааралд өртхөөргүй, бүс нутгийн Улаан дансны шалгуураар “Устаж болзошгүй” (Clark et al., 2006) хэмээх ангилалд тус тус хамрагджээ.

Бор гөрөөс нь Дэлхийн байгаль хамгаалах холбооны Улаан дансны шалгуураар, олон улсын (IUCN, Antelope specialist group, 2017), болон бүс нутгийн Улаан дансны шалгуураар “Ахааралд өртхөөргүй” (Clark et al., 2006) хэмээх ангилалд тус тус хамрагджээ.

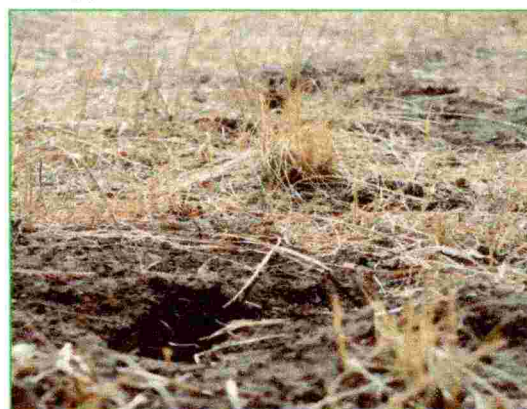

Зураг №11. Бор гөрөөс (*Capreolus rudaгdиз*).

Судалгааны үеэр бэсрэг уулс хоорондох нуга, хусан ойн хаяагаар дагуур огодой (*Ochotona dauurica*), дагуур зурам (*Spermophilus dauricus*)-ны нүх, дагуур номин (*Myospalax aspalax*)-гийн түрсэн шороо элбэг тохиолдоно.

Дагуур номингийн түрсэн шороо.

Дагуур огодойн нүх

Зураг №12. Мэрэгчдийн ул мөр

Нүхэнд амьдрах жижиг хөхтөн амьтад тухайн газрын хөрсийг сийрэгжүүлж, мах идэшт амьтдын гөрөөл болдгоороо оршин буй бүлгэмдэлдээ чухал үүрэгтэй юм.

Монгол дагуурын хээрийн тойргийг илэрхийлэгч гол амьтан болох Үлийн цагаан оготно (*Lasiopodomys brandtii*) орд орчим тохиолдоогүй ч төмөр зам дагуу үлийн цагаан оготно таарч байлаа.

Туулайтны багаас бор туулай (*Lepus tolai*) ул мөр, Дагуур огдой (*Ochotona dauurica*) ордын хаягдлын сангаас доош буусан бэл дагасан хөндийгөөр газар элбэг тохиолдоно. Шар үнэг хэдийгээр нүдээр ажиглагдаагүй хэдийч үнэгний мөр, баас элбэг тааралдаж байлаа.

Шар үнэг нь Дэлхийн байгаль хамгаалах холбооны Улаан дансны шалгуураар, олон улсын (IUCN, Antelope specialist group, 2017) болон бүс нутгийн Улаан дансны шалгуураар “Ховордож болзошгүй” (Clark et al., 2006) хэмээх ангилалд тус тус хамрагджээ. Үнэгний идэш тэжээлд дэх жижиг хөхтөн амьтдын дотор чичүүл 50.4 %, алагдаага, даахай (*Alactaga* sp., *Dipus sagitta*) 18.1 %, зусаг (*Phodopus* sp.) 7.8 %, мөн огдой (*Ochotona* sp) 7.8 хувьтай байв (С. Буяндэлгэр, 2007). Гэвч үнэг болон хярс хялбар олзноос буцдаггүй зан төрхтэй амьтад бөгөөд, жишээлбэл үнэг хярс хээр хөдөө хаягдсан суран чөдөр, нүүсэн айлын буйран дээрээс сэвстэй хаясан махны цөвдлүүд зэргийг идсэн байх тохиолдол бий. Иймээс шар үнэг ордын ажилчдын тосгоны ойролцоо ирж хаягдал хоол хүнсээр хооллох, тэр орчим байрших магадлалтай. Ялангуяа хоол тэжээлийн хүрэлцээ багатай өвлийн улиралд. Тиймээс элдэв халдварт өвчин (галзуу, боом, шүлхий) гарах эрсдлийг нэмэгдүүлж байдаг.

Үнэг, хярсны идэш тэжээлийн бүрэлдэхүүнд хөхтөн амьтны үлдэгдэл 80.4 %-тай, үүний дотор зөвхөн үлийн цагаан оготно 50 %-ийг бүрдүүлдэг болохыг тогтоожээ. Хярсны идэш тэжээлд үлийн цагаан оготны тохиолдол ийм өндөр хувьтай байгаа учир хярс зөвхөн шөнийн бус бас өдрийн идэвхтэй амьтан юм хэмээн тэмдэглэжээ (Даваа, 1961).

Шувууд

Орд орчим хийсэн хээрийн судалгааны үеэр Шонхортон (Falconiformes), Бор шувуутан (Passeriformes), Галуутан (Anseriformes), Өвөөлжтөн (Upupiformes) зэрэг 4 багт хамаарах 20 зүйл шувуу тэмдэглэгдсэн.

Эдгээр шувуудаас нүүдлийн зүйл 9, монгол орны суурин 5 зүйл шувууд байв. Мөн монгол орны индемик (унаган) зүйл болох Монгол болжмор (*Melanocorypha mongolica*) бүртгэгдлээ.

Эвэрт болжмор (*Eremophila alpestris*)

Шар түрүүт цэцэгүй (*Motacilla citreola*)

Бүжмч чогчого (*Oenanthe isabellina*)

Хар хэрээ (*Corvus Corane*)

Шилийн сар (*Buteo hemilasius*)

Дагуур галсуулт (*Phoenicurus aureoreus*)

Хүмхин бохио (*Common merganser*)

Хондон ангир (*Tadorna ferruginea*)

Үхэр цахлай (*Larus cachinnans*)

Хар хэрээ (*Corvus Corane*)

Зураг №13. Судалгааны үеэр тохиолдсон зарим шувууд

Сэг зэмээр хооллодог, Хар хэрээ, Алаг шаазгай гэх мэт шувууд ордын үйлдвэрлэлийн бүсэд хоол тэжээл эрэн эргэлддэг байна.

Хэрээний овгийн шувууд ихэвчлэн хогийн цэг, үхсэн мал амьтны сэг зэм бараадан олшрох ба орчны бохирдолын индикатор болж байдаг онцлогтой. Тиймээс ордын ажилчдын тосгоны орчим ил задгай хаягдал, бохирдол харьцангуй бага байгааг харуулж байна. Харин махчин шувуудаас Шилийн сар, Идлэг шонхор зэрэг зүйлүүд цөөн тоогоор ажиглагдсан. Нуурын усаар ундаалдаг нүүдлийн шувууд тааралдав.

Төсөл хэрэгжих нутагт тархсан амьтдын зүйлийн бүрдэл, хамгааллын статус

Төсөл хэрэгжих нутаг орчимд түр болон байнга тархан байршсан, дайран өнгөрдөг амьтдын зүйлийн дэлгэрэнгүй жагсаалт, тэдгээрийн хамгааллын статус, амьдарлын хэлбэрийг доорх хүснэгтүүдэд орууллаа.

Хүснэгт №5. Төслийн талбай орчимд тархсан хоёр нутагтан, мөлхөгчдийн зүйлийн бүрдэлдэхүүн

Д/Д	Зүйлийн нэр	Шинжлэх ухааны нэр	UCN Red List (2006) Global category	Монгол улсын улаан ном, 2013	CITES I, II хавсралт	Улаан данс (2006)
1.	Монгол гүрвэл	<i>Eremias argus</i>	YX	-	-	АӨ
2.	Монгол бах	<i>Bufo raddei</i>	YX	-	-	АӨ
3.	Бамбай хоншоорт	<i>Gloydius halys</i>	YX	-	-	АӨ

Тайлбар: АӨ-анхааралд өртөхөөргүй; YX-үнэлгээ хийгдээгүй;

Хүснэгт №6. Төсөл хэрэгжих бус нутгийн хөхтөн амьтдын зүйлийн бүрдэл, хамгааллын статус

Д/д	Зүйлийн нэр	Шинжлэх ухааны нэр	UCN Red List (2006) Global category	Монгол Улсын ховор амьтны жагсаалт, 2012	Монгол улсын улаан ном, 2013	CITES I, II хавсралт	Монгол орны хөхтөн амьтны улаан данс (2006)	Амьтны тухай хууль 2012	Агнуурын ач холбогдолтой
ТУРУУТАН - ARTIODACTYLA									
1	Цагаан зээр	<i>Procapra gutturosa</i>	АӨ	-	-	-	УБ	-	+
2	Бор гөрөөс	<i>Capreolus pygargus</i>	ЭМ	-	+	-	ЭМ	+	+
МАХЧТАН - CARNIVORA									
3	Мануул мий	<i>Otocolobus manul</i>	ХБ			II	ХБ		+
4	Саарал чоно	<i>Canis lupus</i>	АӨ			II	ХБ		+
5	Шар үнэг	<i>Vulpes vulpes</i>	АӨ			-	ХБ		+
6	Хярс үнэг	<i>Vulpes corsac</i>	АӨ			-	ХБ		+
7	Солонго үен	<i>Mustela altaica</i>	ЭМ	-	-	-	АӨ	-	+
8	цагаан үен	<i>Mustela erminea</i>	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
9	Өмхий үен	<i>Mustela eversmanni</i>	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
10	Хотны үен	<i>Mustela nivalis</i>	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
11	Халздай дорго	<i>Meles leucurus</i>	АӨ				АӨ		+
ТУУЛАЙТАН - LAGOMORPHA									
12	Бор туулай	<i>Lepus tolai</i>	АӨ	-	-	-	АӨ		+
13	Дагуур огдой	<i>Ochotona dauurica</i>	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-

**“ДОЦ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

ЗАРААТАН - ERINACEI									
14	Дагуур зараа	Hemiechinus dauricus	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
ШАВЖИЧТАН - INSECTIVORA									
15	Азийн малтаахай	Crocidura sibirica	АӨ	-	-	-	МД	-	-
16	Цармын атаахай	Crocidura tundrensis	АӨ	-	-	-	МД	-	-
17	Дааган атаахай	Sorex caecutiens	АӨ	-	-	-	МД	-	-
18	Бэсрэг атаахай	Sorex daphaenodon	АӨ	-	-	-	МД	-	-
19	Өөдсөн атаахай	Sorex minutissimus	АӨ	-	-	-	МД	-	-
ГАР ДАЛАВЧТАН - CHIROPTEA									
20	Хээрийн сахалт багваахай	Myotis aurascens	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
21	Дорнын сармаахай	Vespertilio sinensis							
22	Бор соотон багваахай	Plescotus ognevi	АӨ	-	-	-	МД	-	-
23	Буурал сармаахай	Vespertilio murinus	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
МЭРЭГЧТЭН - RODENTIA									
24	Монгол тарвага	Marmota sibirica	АӨ	-	-	-	УБ	-	+
25	Дагуур зурам	Spermophilus dauricus	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
26	Сибирь алагдаага	Allactaga sibirica	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
27	Хөх шишүүхэй	Cricetulus barabensis	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
28	Орог зусаг	Phodopus campbelli	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
29	Чигчий хулгана	Micromys minutus	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
30	Цайвар үлийч	Lasiopodomys brandti	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
31	Хэргэлзий оготно	Microtus gregalis	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
32	Гэрийн хулгана	Mus musculus	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
33	Өргөөнч оготно	Microtus fortis	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
34	Монгол оготно	Microtus mongolicus	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-
35	Монгол чичүүл	Meriones unguiculatus							
36	Бор харх	Rattus norvegicus	АӨ	-	-	-	АӨ	-	-

Тайлбар: АӨ-анхааралд өртөхөөргүй;
МД-мэдээлэл дутмаг;
УБ-устаж болзошгүй;
ХБ-ховордож болзошгүй;
УБА-устаж байгаа
ЭМ-эмзэг;

+ - агнуурын ач холбогдолтой;

Хүснэгт №7. Орд орчим тохиолдох шувуудын оршин амьдрах хэлбэр, хамгаалал

Латин нэр	Монгол нэр	Шувууны орших хэлбэр	МУ-ын Улаан ном (2013)	CITES	CMS	Ховор шувуудын жагсаалт (2012)
ANSERIFORMES- ГАЛУУТАН						

**“ДОЦ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

1	Tadorna ferruginea	Хондон ангир	НӨ				
FALCONIFORMES - ШОНХОРТОН							
2	Milvus migrans	Сохор элээ	НӨ		II	I	
3	Buteo hemilasius	Шилийн сар	ХС		II	I	
4	Buteo rufinus	Талын сар	ДӨ		II	I	
5	Aquila nipalensis	Тарважи бүргэд	НӨ		II	I	
6	Aquila chrysaetos	Цармын бүргэд	С		II	I	
7	Gypaetus barbatus	Ооч ёл	С	*	II	I	*
8	Aegypius monachus	Нөмрөг тас	С		II	I	
9	Gyps himalayensis	Хималайн хажир	НӨ		II	I	
10	Falco cherrug	Идлэг шонхор	НӨ		II	I	*
11	Falco columbarius	Хайргууна шонхор	НӨ		II	I	
12	Falco naumanni	Зээрд шонхор	НӨ		II	I	
13	Falco tinnunculus	Начин шонхор	НӨ		II	I	
GALLIFORMES - ТАХИАТАН							
14	Lagopus mutus	Цэвдгийн ахууна	С				
15	Tetrao urogallus	Эгэл сойр	С				
16	Tetrastes bonasia	Шивэр хөтүү	С				
17	Perdix dauuricae	Дагуур ятуу	С				
GRUIFORMES - ТОГОРУУТАН							
18	Anthropoides virgo	Өвөгт тогоруу	НӨ		II	I	
19	Otis tarda	Хонин тоодог	НӨ	*	II	I	*
CHARADRIIFORMES - ХИАЗТАН							
20	Charadrius dubius	Нарийн хиазат	НӨ				
21	Charadrius veredus	Дорнын хиазат	НӨ				
22	Charadrius alexandrinus	Тэнгисийн хиазат	НӨ				
23	Vanellus vanellus	Умардын хавтгаалж	НӨ				
24	Actitis hypoleucos	Эгэл хайргынхөгчүү	НӨ				
25	Larus argentatus	Мөнгөлөг цахлай	НӨ				
26	Larus cachinnans	Үхэр цахлай	НӨ				
COLUMBIFORMES - ТАГТААТАН							
27	Perdix dauuricae	Дагуур ятуу	С				
28	Columba livia	Хадны тагтаа	С				
29	Streptopelia orientalis	Дорнын хүүрэгэнэ	НӨ				
CUCULIFORMES - ХӨХӨӨТӨН							
30	Cuculus canorus	Эгэл хөхөө	НӨ				
STRIGIFORMES - УУЛЬТАН							
31	Bubo bubo	Эгэл шаршувуу	С		II		
32	Athene noctua	Хотны бүгээхэй	С		II		
APODIFORMES - УРААЦАЙТАН							
33	Apus pacificus	Хондлойцагаан урацай	НӨ				
URUPIFORMES - ӨВӨӨЛЖТӨН							
34	Urupa erops	Бөвөөлжин өвөөлж	НӨ				
PICIFORMES - ТОНШУУЛТАН							
35	Dendrocopos major	Алаг тоншуур	С				
36	Dendrocopos leucotos	Хондлойцагаан тоншуур	С				
37	Dendrocopos minor	Цоохор тоншуур	С				
PASSERIFORMES - БОРШУВУУТАН							

**“ДОЦ” ХХК-ИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

38	Riparia riparia	Элсэг эргийнхараацай	НӨ			
39	Hirundo rustica	Асрын алтанхараацай	НӨ			
40	Calandrella cinerea	Талын жиргэмэл	НӨ			
41	Calandrella cheleensis	Дэрсний жиргэмэл	НӨ			
42	Melanicorypha mongolica	Монгол болжмор	С			
43	Eremophila alpestris	Шоорон эвэртболжмор	С			
44	Alauda arvensis	Боролзой богширго	НӨ			
45	Anthus richardi	Хээрийн шийхнүүхэй	НӨ			
46	Anthus godlewskii	Годлевскийн шийхнүүхэй	НӨ			
47	Anthus trivialis	Ойн шийхнүүхэй	НӨ			
48	Anthus trivialis	Шар цэгцгий	НӨ			
49	Motacilla alba	Хөх цэгцгий	НӨ			
50	Lanius cristatus	Ухаа дунхай	НӨ			
51	Sturnus vulgaris	Хар тодол	НӨ			
52	Pica pica	Алаг шаазгай	С			
53	Pyrrhocorax pyrrhocorax	Улаанхушуут жунгаа	С			
54	Corvus dauuricus	Алагтуу хэрээ	НӨ			
55	Corvus frugilegus	Турлиах хэрээ	НӨ			
56	Corvus corone	Хар хэрээ	С			
57	Corvus corax	Хон хэрээ	С			
58	Prunella fulvescens	Шарга хайруудай	С			
59	Phylloscopus trochiloides	Ногоовор дуучшувуу	НӨ			
60	Phylloscopus proregulus	Жирхэн дуучшувуу	НӨ			
61	Oenanthe oenanthe	Адууч чогчиго	НӨ			
62	Oenanthe pleschanka	Мяраан чогчиго	НӨ			
63	Oenanthe isabellina	Бүжимч чогчиго	НӨ			
64	Monticola saxatilis	Хадны жижир	НӨ			
65	Phoenicurus ochruros	Мойлон галсүүлт	НӨ			
66	Phoenicurus aureus	Дагуур галсүүлт	НӨ			
67	Turdus ruficollis	Улаангүеэ хөөндэй	НӨ			
68	Parus montanus	Хүрэнтолгойт хөхбүх	С			
69	Parus cyanus	Номин хөхбүх	С			
70	Parus major	Их хөхбүх	С			
71	Sitta europaea	Өрнийн тоншголжин	С			
72	Passer domesticus	Оронгийн боршувуу	С			
73	Passer montanus	Хээрийн боршувуу	С			
74	Petronia petronia	Хадны боршуу	С			
75	Pyrgilauda davidiana	Монгол божирог	С			
76	Acanthis hornemanni	Шунхан цэгцүүхэй	ӨИ			
77	Coccothraustes coccothraustes	Банхар булжуухай	С			
78	Emberiza leucocephala	Цагааншанаа хөмрөг	С			
79	Emberiza cioides	Шархөмсөг хөмрөг	С			
80	Emberiza pallasi	Цагаанхэвэлт хөмрөг	НӨ			
81	Emberiza aureola	Шар-элэгт хөмрөг	НӨ			
				4	16	17

Тайлбар

НӨ - Нүүдлийн өндөглөдөг 46
ӨИ - Өвөл ирдэг 1
ДӨ - Дайрч өнгөрдөг 1
С - Суурин 32
ХС - хагас суурин 1
Нийт 81

АШИГЛАСАН НОМ, ХЭВЛЭЛ

- 1) Болдгив, Б. Монгол орны уур амьсгалын өөрчлөлт ба хүний хөгжлийн зарим асуудлууд // Монгол улсын хүний хөгжлийн илтгэл. Эмзэг байдлаас тогтвортой хөгжил рүү: Байгаль орчин, хүний хөгжил илтгэлд зориулсан эх материал. Улаанбаатар.: 2010.01.27.50 х.
- 2) Natsagdorj, L., Gomboluudev, P., Batima, P. 2005. Climate change in Mongolia. Pages 39-84 in P.Batima and B. Myagmarjav, editors. Climate change and its projections. Admon Publishing, Ulaanbaatar
- 3) Давгадорж, Д., Нацагдорж, Л., Доржпүрэв, Ж., Намхайням, Б. 2009. Assessment Report on Climate Change 2009. MNET, Ulaanbaatar, Mongolia.
- 4) Жигжидсүрэн, С. 2011. Бэлчээр ашиглах алтан дүрэм. УБ. 70 х.
- 5) Batima, P., Natsagdorj, L., Gombluudev, P., Erdenetsetseg, B. 2005. Observed climate change in Mongolia. Assess. Impacta Adapt. Climate Change Working Paper 12:1-26
- 6) Давгадорж, Д., Доржпүрэв, Ж., Намхайням, Б. 2010. Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах нь. УБ. 10-15 х.
- 7) Давгадорж, Д. 2007.0.1.15. Монгол орны уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудлууд // 2007/2008 оны Дэлхийн Хүний Хөгжлийн Илтгэлийн Нээлтийн ёслол (аман илтгэл)
- 8) Tserendash, S., Bolortsetseg, B., Batima, P., Sanjid, G., Erdenetuya, M., Ganbaatar, T., Manibazar, N. 2005. Climate change impacts on pasture. Pages 59-115 in P.Batima and B.Bayasgalan, editors. Climate Change Impacts. Admon Publishing, Ulaanbaatar
- 9) MNE. 2008. Report on the State of the Environment of Mongolia: 2006-2007, Ulaanbaatar, Mongolia.
- 10) Ургамлын мониторингийн судалгааны аргазүй // Ботанийн хүрээлэнгийн Ургамалжлын экологи, ургамлын нөөц судлалын салбар. 2008. УБ.
- 11) Мөнхзул, О. Уулын хээрийн үетэн-алаг өвст бүлгэмдлийн хөдлөлзүй // Биологийн ухааны магистрын зэрэг горилсон бүтээл. УБ.: 2013. 47х.
- 12) Мөнхзул, О., Нарантуяа, Н. Уулын хээрийн үетэн-алаг өвст бүлгэмдлийн бүтэц, бүрэлдэхүүн // Ботаникийн хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний бүтээл. УБ.: 2013. №24 83-110х.
- 13) Өлзийхутаг Н. БНМАУ-ын бэлчээр хадлан дахь тэжээлийн ургамал таних бичиг. УБ.: 1985. 556 х.
- 14) Юнатов А.А. Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын хадлан бэлчээр дэх тэжээлийн ургамлууд.УБ.: 1968. 308х
- 15) Лигаа, У. 1985. Монгол орны ашигт ургамал. УБ. 1987. 232 х.
- 16) Жигжидсүрэн С. Монгол орны малын тэжээлийн ургамал. УБ.: 2003. 563х.
- 17) CITES-Зэрлэг амьтан ба ургамлын аймгийн ховордсон зүйлийг олон улсын хэмжээнд худалдаалах тухай конвенци –Лавлах. Улаанбаатар, 2001.284 х.
- 18) Clark, E.L., Мөнхбат Ж, Дуламцэрэн С., Bailie, J.E.M., Батсайхан Н., Самъяа, Р., Stubbe M., (эмхэтгэгчид ба редакторууд). (2006). Монгол улсын хөхтөн амьтны улаан данс. Бүс нутгийн улаан дансны цуврал. Боть 1, Лондоны амьтан судлалын нийгэмлэг, Лондон хот (Монгол, Англи хэлээр).

НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

Судалгааны талбай орчимд болон түүний нөлөөллийн бүсийн хөрс, ус ургамал, агаар, ургамалжилт, амьтны судалгааг 2024 оны 5 сард хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд ургамлын төлөв байдлын судалгаанд 2015, 2023 оны судалгааны материалуудыг ашиглаж үр дүнг нэгтгэн боловсруулав.

Чойбалсан барилгын чулууны ордын зүүн хэсэг “Овоот” нэртэй ордыг “ДОЦ” ХХК-ийн эзэмшдэг ДО-002А ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй 26,67 га талбай нь Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын 6-р багийн нутаг дэвсгэрт оршдог.

“Овоот” нэртэй талбай нь Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 650 км-т Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын нутагт Чойбалсан хотоос баруун тийш 7.5 км-т Хэрлэн голын хойд талд 803.0 тоот өндөрлөгтэй Овоот уулаас ЗХ 70 хэмээр 500 метр зайд М-50-133 хавтгайд байрлана.

Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (БОХШХ) нь уурхайн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл болон уурхай ашиглах явцад гарч болзошгүй эрсдэлийн үед байгаль орчинд бий болох бохирдол, доройтлыг тодорхойлох зорилготой заавал хэрэгжүүлэх баримт бичиг юм. Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн нөлөөлөлд өртөх орчин тус бүрийг хянах гол үзүүлэлтүүд, хяналт шинжилгээ хийх давтамж, шинжлэх арга, дээж авах, хадгалах, тээвэрлэх шинжлэхэд баримтлах стандарт шаардлага зэргийг багтаасан болно.

Судалгааны талбайн нь цөлийн хээрийн бэлчээр бөгөөд 1 бүлгэмдэлд 9 овгийн 18 төрлийн нийт 22 зүйл ургамал бүртгэгдсэн. Ургамлууд нь амьдралын хэлбэрийн хувьд сөөг 2 (8%), олон наст өвс 13 (64%), ганц ба хоёр наст 7 (28%) зүйл ургамал тус тус тэмдэглэгдэв.

Төсөл хэрэгжүүлэгч компаний байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт ургамал хамгаалах талаар тодорхой ажил, зардлыг жил бүр тусгах шаардлагатай.

Төсөл хэрэгжих эхний жилээс эхлэн ургамалжилтын туршилт судалгааг хийж, амжилттай хэрэгжсэн туршилтаар биологийн нөхөн сэргээлт хийх. Ургамлын судалгаа шинжилгээ, туршилтуудын ажлыг хийхдээ тусгай мэргэжилтэн, байгууллагын заавар зөвлөмжийг авч тусгах.

Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.4-ын дагуу иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллага эзэмшлийн болон өмчлөлийн газрын 10 хувиас доошгүй талбайд зохих журмын дагуу мод тарьж, зүлэгжүүлэх шаардлагыг биелүүлэх. Ашиглалтын лицензийн талбайн хэмжээнээс багагүй газар ургамалжуулалтын ажлыг хийж гүйцэтгэх шаардлагатай.

Төслийн нутаг бол Төв Азийн уугуул зүйл цагаан зээрийн нопуляцийн байршил, тоо толгой, үржлийн үндсэн голомт болдог (Дуламцэрэн, 2001) онцлогтой. Шувуудын хувьд Монголын болон Азийн, дэлхийн улаан номд бүртгэгдсэн, олон улсын конвенц / CITES/ -ийн хавсралтад бүртгэгдсэн тоо толгой нь ховордож байгаа цэн тогоруу, хар тогоруу, цагаан тогоруу, алаг тогоруу, нүүдлийн үедээ дайрч өнгөрдөг өөр хаана ч бүртгэгдээгүй дорнын өрөвтас, халзан өрөвтас, ухаа шумбуур, хээрийн хавмгаалж, жагар хөхөө зэрэг зүйлүүд дэлхийд ховордож байгаа цэн тогоруу, харихараа тогоруу өвөгт тогоруунууд өндөглөөд зусдаг. Монгол улсад 128 зүйл хөхтөн амьтан бүртгэгдсэн.

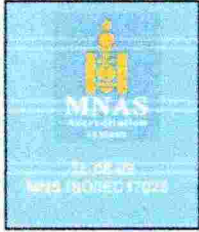
Тус нутагт Хөхтөн амьтан дотор хээрийн хөхтний бүлгэмдэлд багтах Дагуур огдой, Цагаан зээр элбэг тархсан, Дагуур зурам, Орог зусаг, Дорнодын шишүүхэй, Хэргэлзэй оготно, Үлийн цагаан оготно хэвийн тархсан, Монгол тарвага, Дагуур зурам, Монгол чичүүл зэрэг амьтад цөөн тоогоор тархжээ

Монгол дагуурын хээрийн тойргийг илэрхийлэгч гол амьтан болох Үлийн цагаан оготно (*Lasiopodomys brandtii*) орд орчим тохиолдоогүй ч төмөр зам дагуу үлийн цагаан оготно таарч байлаа.

Туулайтны багаас бор туулай (*Lepus tolai*) ул мөр, Дагуур огдой (*Ochotona dauurica*) ордын хаягдлын сангаас доош буусан бэл дагасан хөндийгөөр газар элбэг тохиолдоно. Шар үнэг хэдийгээр нүдээр ажиглагдаагүй хэдийч үнэгний мөр, баас элбэг тааралдаж байлаа.

Хэрээний овгийн шувууд ихэвчлэн хогийн цэг, үхсэн мал амьтны сэг зэм бараадан олшрох ба орчны бохирдолын индикатор болж байдаг онцлогтой. Тиймээс ордын ажилчдын тосгоны орчим ил задгай хаягдал, бохирдол харьцангуй бага байгааг харуулж байна. Харин махчин шувуудаас Шилийн сар, Идлэг шонхор зэрэг зүйлүүд цөөн тоогоор ажиглагдсан. Нуурын усаар ундаалдаг нүүдлийн шувууд тааралдав.

АГААРЫН ДЭЭЖ

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ

Дорнод аймаг Хэрлэн сум 11 дүгээр баг
Утас: 7058-3087, 70583178
E-mail хаяг: dornodboshi@gmail.com

Сорьцын дугаар: 2024/9-13

Дээж ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : "ДОЦ" ХХК
Дээж авсан хүний нэр, албан тушаал : Лабораторийн инженер Ж.Гэрэлтуяа
Дээжийн тоо, төрөл : 5 агаар
Шинжилгээний аргын стандарт : MNS 0017-2-5-12:2021
Дээж авсан цэг : "ДОЦ" ХХК
Дээж авсан огноо : 2024.05.22
Шинжилсэн огноо : 2024.05.23
Шинжилгээ хийсэн албан тушаалтан : 04
Хуудасны тоо : 1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Агаарын сорьц авсан цэгийн нэр	Сорьц авсан цаг	Агаарын даралт	Агаарын температур	Хүхэрлэг хий
			гПа	°C	мкг/м ³
9	Уурхайн ашиглалтын талбайн баруун урд	10:45	696.2	12.3	2
10	Уурхайн баруун хойно	11:15	696.1	12.7	9
11	Уурхайн карерь дотор тал	11:44	695.8	13.2	7
12	Уурхайн карерь урд тал	12:07	695.8	14.2	155
13	Тээвэрлэх зам	12:36	696.0	14.2	4
Стандарт MNS 4585:2016					450

Хянаж баталгаажуулсан:

Лабораторийн эрхлэгч Б.Гүнчинсүрэн/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ

Дорнод аймаг Хэрлэн сум 11 дүгээр баг
Утас: 7058-3087, 70583178
E-mail хаяг: dornodboshi@gmail.com

Сорьцын дугаар: 2024/9-13

Дээж ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : "ДОЦ" ХХК
Дээж авсан хүний нэр, албан тушаал : Лабораторийн инженер Ж.Гэрэлтуяа
Дээжийн тоо, төрөл : 5 Тоос
Шинжилгээний аргын стандарт : DUSTRAK85-33
Дээж авсан цэг : "ДОЦ" ХХК
Дээж авсан огноо : 2024.05.22
Шинжилсэн огноо : 2024.05.23
Шинжилгээ хийсэн албан тушаалтан : 04
Хуудасны тоо : 1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Агаарын сорьц авсан цэгийн нэр	Сорьц авсан цаг	Агаарын даралт	Агаарын температур	Нийт тоосонцор
			гПа	°C	мкг/м ³
9	Уурхайн ашиглалтын талбайн баруун урд	10:45	696.2	12.3	4
10	Уурхайн баруун хойно	11:15	696.1	12.7	32
11	Уурхайн карерь дотор тал	11:44	695.8	13.2	140
12	Уурхайн карерь урд тал	12:07	695.8	14.2	16
13	Тээвэрлэх зам	12:36	696.0	14.2	9
Стандарт MNS 4585:2016					500

Хянаж баталгаажуулсан:

Лабораторийн эрхлэгч *Б.Гүнчинсүрэн* /Б.Гүнчинсүрэн/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

УС, ЦАГ УУР, ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ
ЛАБОРАТОРИ

Дорнод аймаг Хэрлэн сум 11 дүгээр баг
Утас: 7058-3087, 70583178
E-mail хаяг: dornodboshl@gmail.com

Сорьцын дугаар: 2024/9-13
Дээж ирүүлсэн газрын нэр, хаяг, утас : "ДОЦ" ХХК
Дээж авсан хүний нэр, албан тушаал : Лабораторийн инженер Ж.Гэрэлтуяа
Дээжийн тоо, төрөл : 5 агаар
Шинжилгээний аргын стандарт : MNS 0017-2-5-11:2021
Дээж авсан цэг : "ДОЦ" ХХК
Дээж авсан огноо : 2024.05.22
Шинжилсэн огноо : 2024.05.23
Шинжилгээ хийсэн албан тушаалтан : 04
Хуудасны тоо : 1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Агаарын сорьц авсан цэгийн нэр	Сорьц авсан цаг	Агаарын даралт	Агаарын температур	Азотын давхар исэл
			гПа	°C	мкг/м ³
9	Уурхайн ашиглалтын талбайн баруун урд	10:45	696.2	12.3	17
10	Уурхайн баруун хойно	11:15	696.1	12.7	10
11	Уурхайн карерь дотор тал	11:44	695.8	13.2	12
12	Уурхайн карерь урд тал	12:07	695.8	14.2	6
13	Тээвэрлэх зам	12:36	696.0	14.2	31
Стандарт MNS 4585:2016					200

Хянаж баталгаажуулсан:

Лабораторийн эрхлэгч Т.Б.Гүнчинсүрэн/

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн дээжинд хүчинтэй

ХӨРСНҮ ДЭЭЖ

"GREEN LAB" LLC
ХӨРС, УСНЫ ЛАБОРАТОРИ

СОРИЛТЫН ДҮНГИЙН ХУУДАС

Дээж ирсэн огноо: 2024.05.08-30

Шинжилгээ хийлгэж буй байгууллага, хувь хүн: "ДОЦ" ХХК

Холбоо барих дугаар:

Дээж авсан газар: Дорнод аймаг Хэрлэн сумын нутагт орших Чойбалсан барилгын чулууны орд

Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн / MNS3310:1991/

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн см	рН	Давс, %	ЦДЧ	СаСО, %	Ялзмаг, %	Шингээгдсэн сууриуд, мг-экв/100 гр		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100 гр	
									Са	Mg	P ₂ O ₅	K ₂ O
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	24/2218	Дээж-1	0-20	7.58	0.03	0.061	0.00	3.06	6.1	2.6	1.8	33
2	24/2219	Дээж-3	35-50	9.55	0.05	0.096	7.91	1.17	11.0	2.4	1.3	18
3	24/2220	Дээж-6	30-50	9.08	0.04	0.084	6.58	1.61	15.4	3.2	0.9	22
4	24/2221	Дээж-8	20-35	8.92	0.04	0.084	3.95	0.65	21.8	4.4	0.6	15

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн /MNS 6824:2020/

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
				1.0-0.25	0.25-0.06	0.06-0.01	0.01-0.006	0.005-0.001	<0.001	<0.01
1	24/2218	Дээж-1	0-20	34.3	45.8	5.1	1.7	10.5	2.6	14.8
2	24/2219	Дээж-3	35-50	33.8	29.2	8.9	5.0	16.9	6.1	28.0
3	24/2220	Дээж-6	30-50	48.6	26.9	9.3	2.3	10.0	2.9	15.2
4	24/2221	Дээж-8	20-35	28.7	41.4	6.6	4.9	9.9	8.4	23.2

Хөрсний хүнд металл /MNS ISO 11466:2007/

№	Лаб №	Дээжний нэр	Гүн, см	Хүнд металл мг/кг					
				Ni /Никель/	Cd /Кадмий/	Pb /Хар тугалга/	Cu /Гэс/	Zn /Цайр/	Cr /Хром/
1	24/2222	Дээж-2	15-35	45.4	-	28.4	24.7	77.4	46.6
2	24/2223	Дээж-4	5-15	48.1	-	35.1	29.6	78.2	48.1
3	24/2224	Дээж-5	15-30	47.1	-	38.1	40.5	80.5	57.2
4	24/2225	Дээж-7	0-20	40.6	-	32.1	33.6	76.4	54.6
Шавранцар хөрсний зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ				100.0	1.5	70.0	80.0	150.0	100.0
Элсэнцэр хөрсний зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ				60.0	1.0	50.0	60.0	100.0	60.0
Элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт				/MNS 5850:2019/					

Жич Шинжилгээний хариу нь зөвхөн тухайн цэгийн дээжэнд хамаарах ба хувиан олшруулахыг хориглоно

ШИНЖИЛГЭЭ ГҮЙЦЭТГЭСЭН:

Шинжээч:

/С. Мягмардаш/

ХЯНАЖ БАТАЛГААЖУУДСАН:

Лабораторийн эрхлэгч

Г.Ганчимэг /M.Sc /

УСНЫ ДЭЭЖ

"НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ" ХХК
ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: mncconsulting@gmail.com

№ 24/05-27

Захиалагч: "Далангийн хөшөөт" ХХК
Дээж авсан цэг: "Доц" ХХК, Дорнод аймаг Хэрлэн сум
Сорьц авсан огноо: 2024 оны 05 сар 20
Уст цэгийн төрөл: худаг
Зориулалт: унд
Харилцах утас:
Аргын стандарт: MNS1097:1970

Катион	1 дм ³			Анион	1 дм ³		
	мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%		мг/л	мг-экв/л	мг-экв/%
Ca ⁺⁺	36.00	1.80	45.79	CO ₃ ⁻	0.00	0.00	0.00
Mg ⁺⁺	21.00	1.73	44.04	HCO ₃ ⁻	176.00	2.88	73.64
Fe	0.00	0.00	0.00	Cl ⁻	24.00	0.68	17.28
K ⁺	2.00	0.05	1.31	SO ₄ ⁻	7.00	0.15	3.72
Na ⁺	8.00	0.35	8.87	NO ₃ ⁻	13.00	0.21	5.35
Дүн	67.00	3.92	100.00	Дүн	220.00	3.92	100.00

Анион катионуудын нийлбэр:

(Σ_{A+K} 287 мг/л

HCO₃-ийн хагасыг хассан анион, катионуудын нийлбэр: 199 мг/л

Физик үзүүлэлтүүд

Өнгө: 0-өнгөгүй,

Үнэр: 0-үнэргүй

Булингар: Булингаргүй

Тунгалаг: Тунгалаг

Хуурай үлдэгдэл, мг/л: 147 ppm

Ерөнхий хатуулаг: 3.53 мг-экв/л

/бага хатуулагтай ус/

Урвалын орчин: рН- 7.46

Цахилгаан дамжуулах чадвар:

ЕС -0.371 ds/m

TDS: 203 ppm

$$M(0.29) = \frac{HCO_3 \ 74 \ [Cl \ 17]}{Ca \ 46 \ Mg \ 44 \ [Na \ 9]}$$

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ Гидрокарбонатын анги, кальцийн бүлэг, II төрлийн цэнгэг буюу дунд зэрэг эрдэсжилттэй, бага хатуулагтай ус.

"Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS0900:2018" – стандартын шаардлагыг хангаж байна.

Жгч: усны сорцыг шинжлүүлсэн байгууллага хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

ЗАДЛАН ШИНЖЛЭГЧ:

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН

С.НЯМДАШ MSc

Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд проф.

ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ

2024 оны 01 сарын 16 өдөр

Чойбалсан хот

Нэг талаас "Хэрлэн тохижилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГ (цаашид "А" тал гэнэ), түүнийг төлөөлөн Ерөнхий нягтлан бодогч ажилтай Өлзийхутаг овогтой Пүрэвсүрэн Нөгөө талаас түүнийг төлөөлж менежер тушаалтай Д.Лхагважав (цаашид "Б" тал гэнэ), /РД:2011506 / бид дараах нөхцөлөөр энэхүү гэрээг байгуулав.

1. "А", "Б" талын нийтлэг үндэслэл

1.1. "А", "Б" талууд нь хүний эрүүл мэнд хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг арилгах түүнээс урьдчилан сэргийлэх хоггүй цэвэр орчинд ажиллаж, амьдрах зорилгоор тогтоосон хуваарийн дагуу хаягдал хогийг цуглуулан тээвэрлэж хамтран ажиллана.

1.2. Гэрээний хугацааг "А", "Б" талууд 2024 оны 01 дугаар сарын 16-ны өдрөөс 2025 оны 01 дугаар сарын 16-ний өдөр хүртэл хугацаатай байгуулав. /Гэрээний хугацааг талууд тохиролцон сунгаж болно./

2. "А", "Б" талын хамтын ажиллагааны удирдлага, хяналт

2.1. "А", "Б" тал нь гэрээний хэрэгжилт болон талуудын гэрээний талаарх үйл ажиллагаанд хяналт тавих эрхтэй.

2.2. Талууд аль нэг талынхаа шаардсан үед хамтын ажиллагаатай холбоотой өөрийн хийсэн ажлын талаар тайлагнаж болно.

3. Нэг. "А", "Б" талуудын эдлэх эрх, хүлээх үүрэг

3.1. "Б" тал нь гэрээнд заагдсан хэмжээ, хугацаанд хог хаягдлыг тээвэрлүүлнэ.

3.2. "Б" тал нь хог хаягдлын хураамж 100,000 /Нэг зуун мянган / төгрөгийг Захиргааны хэм хэмжээний актын 2023 оны 07.28-ны өдрийн 6325 дугаарт бүртгэлтэй Дорнод аймаг Хэрлэн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023.06.30-ны өдрийн 14/01 тоот тогтоолоор батлагдсан хураамжийн дагуу тооцон "А" талын Хаан банкны 5423157489 тоот дансанд сар бүрийн 25-ны дотор шилжүүлэх

3.3. "А", "Б" тал нь "Хог хаягдлын тухай" хуулийн 10 дугаар зүйлийг мөрдлөг болгон ажиллана.

3.4. "Б" тал нь "А" талд хог хаягдлын хураамжийг төлөөгүй тохиолдолд хог хаягдлыг тээвэрлэхгүй.

3.5. "А" тал хог хаягдлыг гэрээнд заагдсан хугацаанд аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан тусгай тоногдсон автомашинаар тээвэрлэнэ

3.6. "А" тал нь "Б" талын хог хаягдлыг сард 1 удаа ачиж тээвэрлэнэ.

3.7. Тус гэрээний нэмэлт заалтад дурдсан эрх үүрэг, хориглох заалтыг иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагууд тус тусын мөрдөх хэсгийг мөрдлөг болгон ажиллана.

3.8. "А" тал нь "Б" талын хог хаягдлыг сард дуудлагаар болон төлөвлөсөн хуваарийн дагуу ачиж тээвэрлэх явцад "Б" тал нь "А" талд хогийг цогтой үнс нурмын хамт ачуулахыг хориглоно.

3.9. "Б" тал хогийг цогтой үнс нурмын хамт ачуулсан нь тогтоогдож, "А" талд эрсдэл учруулбал учирсан хохирлыг буруутай байгууллага, аж ахуйн нэгж хариуцан төлнө.

3.10. Хог хаягдлын тухай хуулийн 41.3-т заасан овор хэмжээ ихтэй болон барилгын хог хаягдлыг тээвэрлэх, устгах үйлчилгээний хөлс нь энэ хуулийн 41.1-д заасан хураамжид хамаарахгүй, 41.4. энэ хуулийн 41.2, 41.3-т заасан үйлчилгээний хөлсийг хог хаягдлыг хүлээн авах иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай байгуулах гэрээний үндсэн дээр тохиролцон тогтооно гэж заасны дагуу дараах заалтын дагуу үнэ тарифыг баримтлан "Б" тал нь "А" талын дансанд төлбөрийг шилжүүлнэ.

3.11. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын энгийн хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг үүсгэж байгаа хог хаягдлын хэмжээнээс хамааруулан тооцно.

3.12. Дорнод Аймаг Хэрлэн сумын Засаг даргын 2022 оны 06 дугаар сарын 28-ны өдрийн А/199 Шинээр байгуулсан хогийн цэгт хог хаягдлыг тээвэрлэх тухай захирамжийн дагуу Хэрлэн сум, Чойбалсан хотод үйл ажиллагаа явуулж буй Хоол үйлдвэрлэл болон мах, махан бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, зам, барилгын компанийн хог хаягдлыг 2022 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн Баянтүмэн сумын нутаг дэвсгэр дэх шинэ хогийн төвлөрсөн цэгт татан зайлуулна.

3.13. Баян түмэн сумын шинэ хогийн цэгт хоол үйлдвэрлэл, малын гаралтай бүтээгдэхүүн, сэг зэм, яс, зам болон барилгын хаягдал хогийг татан зайлуулах өртөг нь байршлаас шалтгаалан бусад энгийн хог хаягдлаас илүү төлбөртэй байна.

3.14. Баян түмэн сумын шинэ хогийн цэгт хог тээвэрлэх хуваарийн /хавсралт-1/-ийн дагуу хийж гүйцэтгэж болно

4. Маргааныг шийдвэрлэх

4.1. Гэрээгээр хүлээсэн үүрэгтэй холбоотой асуудлаар 2 тал харилцан зөвшилцөн, тохиролцоонд хүрээгүй тохиолдолд холбогдох хуулийн байгууллагаар шийдвэрлүүлнэ.

5. Бусад нэмэлт заалт

5.1. "А" "Б" талууд үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Иргэний тухай хууль, Хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж, бусад хууль тогтоомжийг удирдлага болгоно.

5.2. Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын эрх, үүрэг

5.2.1. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараах эрх эдэлнэ:

5.2.2. Хог хаягдлын тухай хууль тогтоомж зэрчсөн этгээдийн талаар төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад мэдээлэх, хариуцлага хүлээлгэхийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас шаардах;

5.2.3. Хог хаягдлын талаар мэргэжлийн байгууллагаас арга зүйн туслалцаа, зөвлөгөө авах

5.3. Хог хаягдлын талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага дараах үүрэг хүлээнэ:

5.3.1. Хог хаягдлын тухай хуулийн 9.1.3-т заасан журмын дагуу энгийн хог хаягдлаа ангилан ялгах.

5.3.2. Хог хаягдлын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан хогийн савтай байх.

5.3.3. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх эрх бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллагатай буюу /"Хэрлэн тохижилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГ-тай/ хог тээврийн үйлчилгээний гэрээ байгуулах,

5.3.4. Хог хаягдлаа зориулалтын хогийн сав болон цэгт хаях эсхүл хог хаягдал цуглуулж тээвэрлэх эрх бүхий байгууллага буюу /"Хэрлэн тохижилт үйлчилгээ" ОНӨААТҮГ-т/ шилжүүлэх;

5.3.5. Нийтийг хамарсан цэвэрлэгээ, иргэдийн бүлгээс зохион байгуулсан үйл ажиллагаанд идэвхитэй оролцох;

5.3.6. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тогтоосон хугацаанд төлөх

5.3.7 Хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, дахин ашиглах, зүй зохистой хаях дадал зуршлыг хэвшүүлэх;

5.3.8. Эзэмшлийн барилга, байгууламжийн гадна хана, хашаа, хайсан дээр хог хаягдал болохоор зар сурталчилгаа байршуулахгүй байх;

5.3.9. Хог хаягдлын тухай хуулийн 9.4.12-т заасан нийтийн эдэлбэр газрын 50 метр хүртэлх хог хаягдал, цас, мөсийг цэвэрлэх;

5.3.10. Барилга барих, буулгах, засварлах үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах, булшлах эрх бүхий иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад шилжүүлж, үйлчилгээний хөлсийг хариуцах;

5.3.11. Хог хаягдлын талаарх сургалтад хамрагдаж, мэдлэгээ дээшлүүлэх;

5.3.12. Хамгийн боломжит арга технологи, байгаль орчинд ээлтэй арга ажиллагааг нэвтрүүлэх замаар хог хаягдлаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах,

5.3.13. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын удирдлага хог хаягдлын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт тавина.

5.4. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хог хаягдалтай холбоотой дараах үйл ажиллагааг хориглоно.

5.4.1. Хог хаягдлыг дэд бүтцийн шугам хоолойд хаях;

- 5.4.2. Нийтийн эдэлбэр газар, ногоон бүс, үерийн далан сувагт хог хаягдал хаях;
- 5.4.3. Хог хаягдлыг ил задгай шатаах;
- 5.4.4. Гэрийн болон нам даралтын зууханд нийлэг материалтай хог хаягдлыг шатаах;
- 5.4.5. Хог хаягдлыг хогийн сав болон тогтоосон цэгээс бусад газарт хаях;
- 5.4.6. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь хөрс бохирдуулагч жорлон байгуулах;
- 5.4.7. Нийтийн эзэмшлийн эд хөрөнгө дээр зар сурталчилгаа байршуулах, шашны болон зан үйлийн эд зүйлс тавьж хог хаягдал үүсгэх.

6. Гэрээ хүчин төгөлдөр байх

- 6.1. "А", "Б" талууд нь гэрээнд гарын үсэг зурсан үеэс гэрээ хүчин төгөлдөр болж мөрдөгдөнө.
- 6.2. Гэрээг хуульд зааснаас бусад тохиолдолд талууд харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр хугацаанаас өмнө ажлын 10 хоногийн дотор урьдчилан мэдэгдэх замаар гэрээг цуцалж болно. Энэ тохиолдолд шалтгааныг тодорхой бичин албан тоотоор хандана.
- 6.3. Талууд харилцан тохиролцож гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

ГЭРЭЭ ХЯНАСАН: ХУУЛИЙН ЗӨВЛӨХ
 Д.ГАНДУЛАМ

7. ГЭРЭЭ БАЙГУУЛАГЧ ТАЛУУД:

"А" тал:

"Б" тал:

Хаяг:
 Хэрлэн сум 2-р баг
 "ХЭРЛЭН ТОХИЖИЛТ ҮЙЛЧИЛГЭЭ"
 ОНӨААТҮГазрын Ерөнхий нягтлан
 Бодогч / Ө.Пүрэвсүрэн/

 /Гарын үсэг/
 Тамга, тэмдэг

Хаяг:
 Хэрлэн сум 6-р баг
 "ДОЦ"ХХК
 Нягтлан бодогч / М.Анхзаяа /

 /Гарын үсэг/
 Тамга, тэмдэг

Утас: 70582832 - 8082832
 Утас: 99250190 80822832

Утас: 99907302